

LONDON, 13. SEPTEMBRA 1971.

LETO XXIV. ŠTEV. 387.

MAFIJA AFNE GUNCA

Poslednji politični dogodki v Sloveniji kažejo, da je v slovenski Zvezi komunistov vpliv stalinistov še vedno močan na škodo naprednih in inteligentnih ljudi, ki so že pred leti spoznali brezglavost stare politike. Čeprav gre pri tem v prvi vrsti za s krvjo omadeževane in torej obremenjene ljudi, ki so obenem tudi inteligenčno sila primitivni in hočejo za vsako ceno ostati na oblasti - odnosno pri koritu, kot oni bolje razumejo ta položaj, - in to izključno zaradi svojih osebnih koristi, je vendar iznenadljivo, kakšnih otročjih sredstev se še poslužujejo in s kakšnimi obrabljenimi frazami ta svoja sredstva opravičujejo.

Afera s 25 poslanci, o kateri poročamo na drugem mestu, bi bila smešna, če ne bi posvetila z jarko lučjo na gomažen v centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije. Zgodilo se pravzaprav ni nič posebnega. Nekaj poslancev se pač ni strinjalo z Ribičičevo kandidaturo in je poskušalo čisto na legalen način postaviti svojega kandidata za predsedstvo države. Pri tem so pogoreli, a pokazali so, da je v slovenski skupščini le nekaj demokracije.

Toda to je tudi pokazalo, da vodstvo Zveze komunistov za take demokratične vaje nima niti najmanj posluha, saj je gospode tovariše v CK presunilo, da si kdo upa misliti po svoje. Ribičič je vendar eden od stare garde. Skupaj z njim so pobijali med vojno in skupaj z njim so vladali s strahom in trepetom po vojni. Če je bil Ribičič dober za ustrahovanje, potem bo dober tudi za zvezno predsedstvo, so mislili. Toda drugi komunisti mislijo drugače, ker vendar vidijo, da v sedanjem času ne gre več po starem. Tako je prišlo do konflikta.

Ali vzemite afero z DRUŽINO (gl. poročilo na 13. strani). Nič ni novega, ko se komunisti sklicujejo na zgodovinsko in ustavno 'določeno' vlogo komunistične partije, vlogo, ki je bila določena in odločena z nasiljem, prevaro in poneverbo. Tudi ne preseneča totalno nezaupanje, ko nočejo z nikomer deliti prigrabljene oblasti, čeprav že tretje desetletje ne morejo potegniti voza iz blata.

Česar ni moč dojeti, je njihova neizmerna naivnost, ko se ob vsem tem sklicujejo na neko 'znatnost', ki naj bi po vsej logiki potem razložila, zakaj so doživeli in doživljajo nove in nove politične, gospodarske in kulturne poraze, ob kakršnih nikjer v normalnem svetu ne bi mogla obstati nobena vlada 24 ur. Nepojmljivo je, da ti oblastniki ne čutijo, kako se jim lastni pristaši in celo lastni o-

troci smejejo in iz njih brijejo norce, kadar se ti v poslednjih naporih zatečejo v 'znanstveni marksizem', da bi z njim mogli opravičiti kako polomijo, kako nasilje, kako lumparijo ali pa samo navadno človeško zмотo.

Mar tej hostarski aristokraciji res ni nič mar, kaj si ob poslednji skupščinski aferi mislijo njihovi inteligentni mladi doraščajoči rodovi? Aferi, ki je zdaj kulminirala v prisilnem odstopu domžalskega republiškega poslanca Matičiča, ki se je skupaj s 24 drugimi poslanci posluževal pravic, ki mu jih je dovoljeval zakon? Kaj so res ti oblastniki tako naivni, da pričakujejo, da jim bo kdo verjel, da ob tej poslanski aferi ni šlo za formalno-proceduralno vprašanje ampak za moralno-politične vidike, kot skuša to dopovedati sekretariat Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Ni dvoma, da je v bistvu šlo za moralno vprašanje, ko so odgovorni poslanci hoteli nadomestiti krvavega kandidata s kolikor toliko dostojnim človekom, nesposobnega kandidata s človekom upravnih sposobnosti. Toda kakor hitro je skupščina sprejela zakon, ki dopušča in predvideva možnost protikandidature, nima nobena partija pravice - in tu gre za moralno-politične vidike! - klicati nekoga na odgovor in ga obtoževati bilo moralno-političnih bilo formalno-proceduralnih prestopkov. In iz teh vidikov gleda povprečni državljani na vse afero, iz teh vidikov sodi mladi rod, od katerega zavisi narodova bodočnost.

Oprostite, tovariši oblastniki, to vse skupaj ni več revolucija, še manj politika, in najmanj znanost kakršnekoli vrste, saj ne manjka samo idej in neke logike ampak pogrešamo prisotnost vsake zdrave pameti.

Tovariši, to je čisto navadno guncanje afen, ki je toliko bolj obžalovanja vredno, kolikor zadeva našo domovino, ki si je končno s pametjo, pridnostjo in poštenostjo pridobila v svetu nek ugled in neko mesto. Mi, ki živimo v tem svetu, vemo, kaj si tujina misli o tej domovini pod Triglavom, in kakšno sodbo dajejo o ljudeh, ki to deželo poseljujejo... Gotovo nam ni vseeno, če spričo zadnjih dogodkov, svet začne drugače misliti o naši domovini in naših ljudeh.

Res, kaj boljšega ni moč pričakovati od ljudi, ki so pobili deset in deset tisoče sorojakov, ker so drugače mislili, in poslali sto tisoče skozi ječe. Nerazumljivo je, da v tem opičjem cirkusu sodelujejo tudi sicer normalni in inteligentni mlajši ljudje brez mentalitete hoste'. Uredništvo.

'SVOBODA' IN SVOBODA

V začetku avgusta je Slovenija spet doživela izbruh komunistične "dialektike". Zavito govorjenje in pisanje komunističnih voditeljev spominja na šalo o Fordu v pionirskih letih, ko so si kupci namreč mogli nabaviti avto katerekoli barve pod pogojem, da je bila črna. Tako nekateri komunisti ponujajo Slovencem državljanske svoboščine pod pogojem, da se uklonijo njihovim trenutnim zamislim. Pridevnik "trenutni" dela izbiro, ki je na voljo Slovencem, še slabšo, kot je bila Fordova, a je docela upravičen, saj so si v zadnjih 25 letih izmišljali neprestano nove spremembe, ki so bile seveda vedno "edino pravilne". Pravico, soliti vsem drugim pamet, bi imel v najboljšem primeru samo tisti, ki pozna "resnico", toda resnica se ne more kar naprej spreminjati, vsaj ne vsakih tri dni.

Komunistične voditelje jezi pisanje katoliškega lista DRUŽINE. Verske časopise so dovolili, ker se je kljub vsem pritiskom izkazalo, da ima Cerkev med Slovenci tolikšno podporo, da bi jo bilo nevarno dušiti. Vendar si domišljajo, da bodo vernikom preperečili, da bi se v življenju ravnali po svojih nazorih in da bi svoje nazore poskušali širiti. Vse, kar je po normalnih demokratskih pogledih od vernikov mogoče in potrebno zahtevati je, da svojih nazorov ne vsiljujejo drugim. Toda vsiljevati jih ne sme tudi nihče drugi, vštevši seveda komuniste same. To pa komunistom ne gre v glavo, dasi takemu stališču brez vsakega dvoma priteguje večina Slovencev.

1. avgusta si je DRUŽINA dovolila napisati, in to povsem upravičeno, - da bi bili verniki politično enakopravni le, če bi se imeli pravico politično organizirati, ali vsaj, če bi mogli biti enakopravni člani Socialistične zveze delovnega ljudstva. Centralni komite Zveze komunistov Slovenije se je menda postavil na stališče, da bi DRUŽINA smela objavljati teoretične razprave, ne sme pa postavljati konkretnih zahtev. Konkretne zahteve da so v nasprotju z duhom sistema, protiustavne in nezakonite. Če je tako, to med normalnimi ljudmi pomeni, ne da so zahteve napačne, temveč da so zanič sistem, ustava in zakoni. Dober namreč ne more biti sistem, ki deli državljane na take prvega in drugega razreda, pri čemer je prvim dovoljeno vse, drugim pa nič. To je diskriminacije najslabše vrste. Komunisti se tega očitno zavedajo in so zaradi tega takoj začeli graditi še drugo obrambno linijo za svoje privilegije; začeli so namreč vernikom odrekati politične pravice tudi, češ da bi bil to klerikalizem in da je klerikalizem privedel do "narodne izdaje" med vojno.

O tej drugi obrambni liniji je napisal članek v DE-LU od 7. avgusta profesor Visoke šole za politične vede in bivši zasljevalec v Centralnih zaporih Ozne za Ljubljano, Zdenko Roter. Profesor Roter napada DRUŽINO zaradi članka "Važnejša je bodočnost", objavljenega že 3. julija. Takrat se je DRUŽINA zavzela za narodno spravo. Kaj si je mogoče misliti lepšega, kot da si v času, ko je na Jugoslavijo pritisk z različnih strani, državljani vseh nazorov sežejo v roke in z združenimi močmi branijo domovino. Toda ne tako komunisti: njim je še vedno do tega, da ohranijo svoje privilegije, dasi si dandanes morajo sami biti na jasnem, da zanje ni nobenega opravičila, saj si po vseh vijugah zadnjih petindvajset let ne morejo več domisljati, da so oni kaj bolj v posesti končno veljavne resnice

kot kdorkoli drugi.

Ravno zaradi tega profesor Roter posebno intenzivno vleče na dan "narodno izdajo", ki da jo je zagrešila Cerkev. Seveda ni mogoče zanikati, da so se pri domobrancih pod nemškim vodstvom znašli mnogi, ki so bili cerkvenim dostojanstvenikom v Ljubljani posebno blizu. Toda, in to je velik toda, treba si je ogledati, kako je do tega prišlo. Prav gotovo ne zato, ker si je večina domobrancev želela pomagati Italijanom ali celo Nemcem. Osvobodilna fronta je na začetku 1942. leta proglasila, da se ne sme proti okupatorjem boriti nihče izven te fronte. Kdor bi se boril izven nje, ga bo Fronta imela za petokolonaša in izdajalca in bo likvidiran.

Ta programska točka in predvsem ta točka, je ustvarila v Ljubljanski pokrajini, kjer je bilo znano za kaj gre, nemogoč položaj. Kot so vsi vedeli in kot so komunisti neprestano ponavljali, je bila "hegemon" Osvobodilne fronte komunistična partija. Partija se je pa tedaj borila ne za kakršni koli socializem marveč za stalinizem, ki ni bil, kot so komunisti pozneje sami izjavljali, prav nič manj odvraten kot nacizem. Tako naj bi Slovenci imeli le izbiro med Hitlerjem in Stalinom. Komunistom niti to ni bilo dovolj: že septembra 1941 so začeli na veliko ubijati in groziti. Znašli so se v glavnem nad ljudmi, ki so zagrešili le to, da partijskemu vodstvu niso bili všeč ali bi mu utegnili postati kot nekomunisti nevarni. Tako so komunisti številne ljudi Nemcem in prej Italijanom dobesedno z orožjem pognali v roke in so zato pač zadnji, ki jim smejo očitati izdajo.

Roter to stanje posredno priznava, toda ne upa si krivde partije odkrito priznati, kakor zahteva, naj bi jo priznali škofje v imenu Cerkve. Škofje toliko manj lahko priznajo krivdo Cerkve pavšalno, ko Roter sam trdi, da sta bila položaj in obnašanje Cerkve na Štajerskem, Primorskem in Gorenjskem povsem drugačna. Zakaj bi torej Cerkev kot celota morala plačevati za grehe, kolikor to niso predvsem partijski grehi, na majhnem ozemlju slovenske domovine. Pa še nekaj drugega: gotovo je danes velik del vernikov, ki hočejo politične pravice, star pod 40 let. Ti so bili ob koncu vojne tako mladi, da niso mogli imeti nobenega opravičila s tem, kar se je godilo med vojno. Kdo si upa tem jemati pravice? Sicer pa sploh ne gre samo za vernike. Po vseh normalnih pojmih ima pravico do svobode mišljenja in svobode organiziranja prav vsakdo.

Da bi bila ironija popolna, je avgusta tudi profesor Roter sam prišel pod udar. Bil je namreč med tistimi poslanci slovenske skupščine, ki so hoteli poleg Ribičiča in Bulca kandidirati v zvezno predsedstvo dr. Ernesta Petriča in se je nanje vsula jeza Centralnega komiteja Zveze ko-

munistov Slovenije. To je povsem logično: svoboda je zagotovljena le, če je svoboda za vse. Že davno je bilo rečeno, da so najbolj nesvobodni tisti, ki omejujejo svobodo drugih.

NEVARNA IGRA Z OGNJEM

Od političnega sodelavca

Sodeč po vesteh iz Trsta in Gorice se položaj v zvezi s "podaljšanjem" mandatne dobe dr. Draga Štoke v deželnem svetu (gl. KT 385) slabša. Na poročila v KLICU TRIGLAVA se je skliceval PRIMORSKI DNEVNIK, pa tudi ostali tisk je direktno ali indirektno vezal svoje pisanje nanj. Tako je n. pr. NOVI LIST pod "Osebnost ali stvarno politiko" pisal, da je "baje" obstojal nek predvolilni sporazum med tržaško Slovensko skupnostjo in goriško Slovensko demokratsko zvezo, "za katerega pa javnost in prizadeti volilci prav nič ne vedo". Z ozirom na to je moral tajnik goriške Slovenske demokratske skupnosti spomniti NOVI LIST, da ne gre za noben "baje" dogovor ampak za pismo, ki ga je dr. Sfiligoj prosil za objavo njegovega pojasnila k izjavi Slovenskega ljudskega gibanja, KATOLIŠKI GLAS tega niti ni hotel objaviti, ko se je dr. Sfiligoj skliceval v pismu 14. junija na moralno, naravno-etična in demokratska načela.

Goriški KATOLIŠKI GLAS je 10. junija objavil izjavo goriškega Slovenskega ljudskega gibanja v korist podaljšane mandata dr. Štoki, in s to objavo 'zaključil polemiko' o tej zadevi. Na ta 'zaključek' se je tudi skliceval GLASOV urednik, ko ga je dr. Sfiligoj prosil za objavo njegovega pojasnila k izjavi Slovenskega ljudskega gibanja. KATOLIŠKI GLAS tega niti ni hotel objaviti, ko se je dr. Sfiligoj skliceval v pismu 14. junija na moralno, naravno-etična in demokratska načela.

Toda kakor hitro pa je Gibanje izdalo novo izjavo, se je takoj našel ključ pri GLASU in spet odklenil polemiko. Ker je ta najnovejša izjava po vsebini in zamisli edinstven primer, kako nekoga najprej počiš po glavi, potem pa ga pozivaš, naj trezno premisli, velja navajati jo v celoti:

"Izvršni odbor Slovenskega ljudskega gibanja v Gorici, zbran na redni seji v Gorici dne 9. avgusta 1971, glede na škodljivo polemiko v tisku o predstavnstvu v deželnem svetu; potem ko je ugotovil, da se je v pretekli mandatni dobi goriški predstavnik dr. Anton Kacin sam odpovedal ponujenemu mestu v deželnem svetu (kakor je sam izjavil na ustanovnem občnem zboru SLG v Gorici); ker odklanja vsako osebno interpretacijo tega problema in morajo politični predstavniki služiti le svojim volivcem, oziroma vsaj manjšini, in ne svojim osebnim koristim; ker bi zaradi nepredvidenega izida zadnjih deželnih volitev, niti po odstopu dr. Draga Štoke ne prišel v deželni svet goriški predstavnik, ampak vnovič Tržačan, ki je bil izvoljen na drugem mestu; in ker je dosedanje delovanje dr. Štoke izredno plodno in aktivno, še posebej z ozirom na reševanje problemov, ki zadevajo Goriško, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino, s katerim se SLG popolnoma strinja in ga v celoti

podpira; da izvede sklep sveta Slovenskega ljudskega gibanja, ki je bil sprejet 24. 7. 1971, izraža dokončno stališče, da naj dr. Drago Štoka ohrani svoje mesto do konca te mandatne dobe, apelira na politične partnerje, da trezno presodijo sedanji položaj in opustijo vsako nadaljnjo akcijo, ker bi le škodila naši skupni politični stvari."

14 dni pozneje je končno KATOLIŠKI GLAS le objavil odgovor Slovenske demokratske skupnosti na gornjo izjavo. Uvodoma SDS pove, kdaj in kako je prišlo do volilnega sporazuma in izjavi, da "sporazuma ne more nihče preklicati kot samo vodstvo SDZ kot celota, to je pri soglasju obeh skupin (SDS in SLG). Poziv SLG, naj SDS opusti vsako nadaljnjo akcijo za spoštovanje in izvajanje sporazuma od leta 1968, "ker bi škodila naši skupni politični stvari", je neutemeljen: a) ker je pošteno izvajanje sporazuma prva podlaga za složno koristno narodno delovanje; b) ker je izpolnitev sklenjenega sporazuma bistveno demokratično načelo, ki ga SDS izpričuje in zagovarja.

Nima obenem smisla sklicevati se na dr. Kacina, ki pri stvari nima kaj opraviti in ki svojega mesta leta 1967 ni prevzel iz osebnih razlogov. Politični predstavniki morajo služiti vsem volivcem in vsej naši manjšini. To drži in prav zaradi tega so goriški volivci dali glas dr. Sfiligoju kot zvestemu, nesebičnemu in neutrudljivemu borcu za pravice naše manjšine in slov. naroda sploh." Ob koncu SDS poziva Gibanje, da zagovarja in podpira predvsem goriško SDZ in njeno zahtevo po izpolnitvi sporazuma s Slovensko skupnostjo v Trstu, kajti samo "v skupnem in složnem delu je SDZ dosegla že marsikateri uspeh. To pravilo naj velja za naprej."

Iz gornjega je jasno, da politično-naivni apel Gibanja ne more olajšati napetega vzdušja na Goriškem. Ni pa jasno, kakšne posledice bo to imelo. Predvidoma igra SLG na karto, da SDS itak sama ne more politično nastopati in da je tako na milost in nemilost vezana na SLG - čeprav v krovnih SDZ. Možnost res obstoja, da si vodstvo SDS ne bo upalo prelomiti sodelovanja. Toda popolnoma ločeno ostaja vprašanje, kaj bodo storili demokratično razpoloženi volivci, ki so oddali svoj glas staremu dr. Sfiligoju, in to kljub nasprotni predvolilni propagandi, da se je ta kandidaturi neposredno pred volitvami odpovedal... kljub tedanjemu bojkotu KAT. GLASU, ki ni hotel objaviti dr. Sfiligojevega poziva volivcem, naj oddajo preferenčni glas njemu in kljub dokaj umazani predvolilni kampanji pristašev SLG proti osebi dr. Sfiligoja. Tedaj so volivci z glasovi izpričali, komu zaupajo - kaj bodo storili prihodnjič, ko zdaj vidijo, da so jih 'kristjani' in 'demokrati' (Zaključek na str. 15) ●

POSLANSKA AFERA

Od domovinskega sodelavca

V pretekli številki KLICA TRIGLAVA je bila tik pred izidom na kratko omenjena vest, da Mitja Ribičič in Marko Bulc nista bila edina možna kandidata za predsedstvo SFRJ iz Slovenije in da je skupina poslancev poskušala kandidirati še druge, pa se je pri tem opekla. Enega od pobudnikov, Ceneta Matičiča, so celo izključili iz Zveze komunistov.

ZAČELO se je 9. julija, ko je republiška konferenca Socialistične zveze Slovenije izmed petih predloženih (Marko Bulc, Ivan Dolničar, Stane Dolanc, Stane Kavčič, Mitja Ribičič) izbrala Marka Bulca in Mitjo Ribičiča za člana predsedstva iz Slovenije. Ko je republiški zbor skupščine sprejemal zakon o volitvah slovenskih predstavnikov v predsedstvu, je poslanec Tone Remc predlagal, naj bi poleg republiške konference Socialistične zveze tudi 20 poslancev lahko predlagalo kandidate. Popravek je razložil kot obogačenje demokracije in republiški zbor ga je sprejel z veliko večino; le pet poslancev se je vzdržalo. Potem so poslanci Cene Matičič, Tone Remc in Ivan Kreft začeli akcijo, da bi predlagali svojega kandidata. Najprej so se obrnili na Edvarda Kardelja, čeprav so vedeli, zakaj ne kandidira. Nato je kandidaturo sprejel dr. Ernest Petrič, član izvršnega sveta Slovenije. 25 poslancev je podprlo to Petričevo kandidaturo. Na glasovanju v slovenski skupščini 21. julija je Marko Bulc dobil 243 glasov in Mitja Ribičič 214 glasov od 247 oddanih. S tem je bila pobuda 25 poslancev potolčena, sledile pa so politične posledice.

11. avgusta je izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze Slovenije "po obsežni razpravi" ocenil akcijo skupine 25 poslancev kot "politično nesprejemljivo in škodljivo za nadaljnjo demokratizacijo političnega življenja v samoupravni družbi". Po oceni izvršnega odbora bi bilo škodljivo za to nadaljnjo demokratizacijo, ako bi "bistvene odločitve, h katerim sodi tudi kandidiranje v predsedstvo SFRJ, sprejemali mimo vodstev in organizacij Socialistične zveze," ker se baje samo v njenem okviru "uskklajajo stališča občanov in organiziranih družbenih subjektov: zveze komunistov, zveze sindikatov, zveze mladine, zveze študentov idr." Socialistična zveza si tudi pridržuje pravico, da postavi vprašanje odgovornosti poslancev do Socialistične zveze.

Tri dni kasneje je skupščinski sodelavec DELA Vlado Jarc tudi že napisal "Epilog akcije 25 poslancev", v katerem je dal dva nasveta: 1) da se moramo socialistične demokracije še vsi učiti od vrha navzdol in od spodaj navzgor, in 2) da bi bilo politično modro, če bi se zadeva s tem (tj. z "oceno" izvršnega odbora Socialistične zveze) v bistvu tudi končala. Nobenega dvoma namreč ni bilo, da je bilo vse skupaj politično "nemodro", da bi bilo za Socialistično zvezo in za Zvezo komunistov najugodnejše, ako bi se zadeva čimprej končala in zatušala, kritikom pa zavezal jezik. Jarc je očitvidno videl dlje kot izvršni odbor Socialistične zveze in sekretariat CK ZKS, ki je izključil Ceneta Matičiča, Toda nekaterim slepcem se očitvidno ne da pomagati. Po vsej sili rinejo v jamo, in tam tudi preje ali sleje končajo.

DIKTATURA PARTIJE

Vsaka republika je zastopana v predsedstvu federacije s tremi delegati, od katerih eden je predsednik republiške skupščine - v primeru Slovenije Sergej Kraigher, ostala dva pa sta "voljena". V skladu s trenutno obstoječim sistemom je nosilka kandidacijskega postopka Socialistična zveza, katero imajo v rokah kajpak komunisti. Iz tega sledi, da je odločitev glede kandidatov na katerikoli ravni, za katero nominalno vrši kandidacijski postopek Socialistična

zveza, najprej sprejeta v vrhovih Zveze komunistov in nato preko komunistov prenešana na Socialistično zvezo. Tako izgleda v praksi "uskklajanje stališč občanov in organiziranih družbenih subjektov" v "samoupravni družbi", ki so si jo izmislili v Jugoslaviji. Ta farsa je dobro poznana, pa bi si lahko zato izvršni odbor slovenske Socialistične zveze 11. avgusta prihranil čas z nepotrebnim brbljanjem o "političnih vidikih akcije skupine 25 poslancev" in nezaupnici, ki da ta akcija predstavlja za Socialistično zvezo. Tudi če bi poslanci tako nezaupnico zanikali, obstojajo milijoni jugoslovanskih državljanov in milijoni politično poučenih ljudi zunaj Jugoslavije, katerih nobeno dejanje vrhov Socialistične zveze ne bo prepričal o nasprotnem.

Potem torej, ko je bilo nekje v zaprtem krogu ZK določeno, da bosta Bulc in Ribičič predstavljala Slovenijo v predsedstvu SFRJ, sta predsedstvo in izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze 28. maja letos "predlagala dva možna kandidata za predsedstvo SFRJ". To si je treba pri celi tej aferi dobro zapomniti vseskozi. Ta dva foruma nista sprožila postopka za kandidiranje "možnih kandidatov", ampak enostavno sta "predlagala dva možna kandidata" in ta predlog stavila "v javno obravnavo". Po "obsežni razpravi" je bila republiška konferenca 9. julija obveščena "o celotnem postopku, o vsebini javne razprave, o pripombah in predlogih" in na podlagi tega je "soglasno postavila za kandidata za predsedstvo SFRJ Marka Bulca in Mitja Ribičiča". Po poročilu DELA od 28. julija pa je posrečeno to, da je Janez Vipotnik na seji izvršnega odbora občinske konference Socialistične zveze v Domžalah izjavil, da je volilna komisija republiške konference poslala ta predlog občinskim konferencam že 27. maja - torej 11 dni pred tem, kar izvršni odbor republiške konference trdi, da je bil datum, ko je bil predlog dan "v javno razpravo". Toda naj bo že kakorkoli, Vipotnik je dejal, da je bila naloga občinskih organizacij, da predlagana kandidata ali izvolijo ali pa predlagajo nove. Rezultat: trideset organizacij (torej polovica!) je postavila dodatne predloge. Med dodatnimi kandidati so bili tudi Stane Kavčič, Edvard Kardelj, Janez Vipotnik, Janko Smole in Tone Kropušek. To so imena, ki so bila

objavljena - a ni dvoma, da je bilo tudi več imen, ki niso bila objavljena, medtem ko so - kot je ugotovil komite univerzitetne konference Zveze komunistov v Ljubljani - "na političnem aktivu obalnih občin kandidatno listo (t. j. Bulca in Ribičiča) v celoti zavrnil".

ZAKAJ KARDELJ NI KANDIDIRAL

Ker so to pot prvič volili člane predsedstva SFRJ, je morala republiška skupščina sprejeti najprej ustrezen zakon. K predlogu zakona, ki je bil na dnevnem redu republiškega zbora 8. julija, je poslanec z univerze Tone Remc predlagal dopolnilo k prvemu členu, ki naj bi se glasil: "Predlog za njuno izvolitev poda republiška konferenca SZDL ali skupina 20 poslancev vseh zborov skupščine SRS." Remčev amandma so podprli poslanci Ivan Kreft, Cene Matičič, dr. Vojan Rus, Franc Svetelj, Miloš Polič, Bogdan Šnabl, Ivan Pučnik, Karl Forte, Rado Pušenjak in Janez Verbič. Ko je prišlo do glasovanja, ni niti en poslanec glasoval proti amandmaju, edino pet se jih je vzdržalo. S tem je predloženo besedilo postalo zakon in vsaka skupina 20 poslancev vseh zborov slovenske skupščine je dobila pravico, da predlaga kandidata za predsedstvo Federacije. Cene Matičič, Ivan Kreft in Tone Remc so se obrnili na Edvarda Kardelja s prošnjo, da se kandidira, kar je ta preko svojega tajnika odklonil, češ da je bolje, da se kandidirajo "mlajši od nje-ga" in pa da se misli posvetiti delu v predsedstvu ZKJ. Neodvisnemu opazovalcu bi bile pri tem jasne takoj dve stvari: Kardelj se ni hotel kandidirati, ker so vrhovi ZK že določili, kdo bosta kandidata - in on je v teh vrhovih; in drugič, da želi ostati v ospredju v predsedstvu ZKJ, ko bo prišlo do borbe za oblast po Titovi smrti. Center oblasti v Jugoslaviji - in to velja tudi za Slovenijo samo - je še vedno v predsedstvu ZKJ in njegovem izvršnem biroju. V tem pogledu je Jugoslavija še vedno centralistična, enopartijska država, kjer v osnovnih političnih vprašanjih milijoni državljanov nimajo nobenih pravic.

Vsekakor ostaja vprašanje, ali so ti trije poslanci za res mislili, da bo Kardelj kandidiral na njihovo prošnjo. Ni pa dvoma, da so si s to prošnjo zavarovali hrbet, ko so se nato 13. julija obrnili na člana slovenske vlade dr. Ernesta Petriča, ki je prosil za premislek, "da bi se posvetoval z odgovornimi". Medtem ko se je "posvetoval", so Matičič, Remc in Kreft po telefonu klicali 29 poslancev, od katerih je 25 poslancev pristalo na predlog, da predlagajo dr. Petriča kot dodatnega kandidata. Dan za tem pa je Petrič, po razgovoru s Kraigherjem, (torej zopet z nekom iz vrha ZK) - kandidaturo odklonil. Posledica tega je bila, da so omenjeni trije poslanci uvideli, da se zaletavajo v zid, pa so svojo akcijo ustavili. Tu pa se je potem pričel lov na čarovnice.

"Nedavna akcija skupine poslancev republiškega zbora je danes imela svoj politični začetek konca v Domžalah, kjer je bil izvoljen poslanec Cene Matičič," je poročalo DELO 28. julija. Toda akcije ni pojasnil Matičič, ampak je to storil poslanec Martin Košir, član CK ZKS in za njim Janez Vipotnik, predsednik republiške konference Socialistične zveze. Poslušalo ju je "le delno obveščeno občinsko vodstvo" zveze, ki je "morala skupaj z drugimi

političnimi dejavniki samokritično ugotoviti, da se občinska Socialistična zveza ni dovolj vključila v predvideno dejavnost okoli kandidacijskega postopka ter s tem hkrati omogočila ločeno delovanje Cenetu Matičiču, ki je s tem negiral vlogo SZDL in negiral demokratičnost postopka sploh". O navnosti pri Matičiču ne bi mogli govoriti, so pametno povedali člani domžalskega izvršnega odbora. "Gre za razbijanje enotnosti v okviru SZDL in politikantstvo," so užaljeno zarohneli in "soglasno zahtevali, naj Cene Matičič odstopi kot poslanec, kajti sicer bodo sprožili postopek za odpoklic". Matičičevo glavo, nič manj. "Vsi občani Domžal se moramo javno omejiti od akcije, - na nas ne sme pasti senca, da smo kakorkoli stali za tem," je rekel Vidali - ali za čemerkoli, bi dodal jaz. Med tem ko so se drugi kraji v Sloveniji izza vojne še nekako prebudili, v krajih kot Domžale, Litija in okolica še vedno tavaajo v 19. stoletju, Socialistični zvezi in ZK navkljub. Toliko Vidaliju za klobuk.

Matičičeva glava je končno padla 3. avgusta, ko ga je komite občinske konference ZK v Domžalah vrgel iz partije. Toda ne prej predno se ni Cene Matičič v zagovoru skliceval na poslovnik republiške skupščine in predno ni spomnil poslušajočih, da je sodeloval v podobni akciji za avtocesto in v drugih, ko so tudi iskali podpise po telefonu, a jih je tedaj večina občinskih skupščin podprla. "Odločno" je protestiral proti postopku v Domžalah in v sekretariatu CK ZKS, ker so razpravljali v njegovi odsotnosti, kar pomeni "grobe oblike kršitev načel demokratičnega centralizma". Izpodbijal je očitke o zaprtem vodenju akcije in o manipulacijah s poslanci ter povedal, da "poslancem pri akciji ni šlo za protikandidaturo ampak za dodatno kandidaturo", ker se je Slovenija tako razvila, "da je takšen postopek obogatitev demokratičnosti."

Franc Gerbec, poslanec in član domžalskega komiteja ZK, je bil zelo užaljen zaradi vprašanj, "ki se baje že slišijo v javnosti: ali gre v ZK res za neostalinistične metode?" Zavrnil je vse "bolj glasne očitke, da gre za poslušno izvajanje sklepov CK ZKS". Povedal je tudi, da je dr. Ernest Petrič pojasnil klubu gorenjskih poslancev, da je bila akcija "osnovana na kritični presoji dela predsednika zveznega izvršnega sveta Mitje Ribičiča". To pa je po Gerbecu dokaz "moralne dvoičnosti" dr. Petriča, "ki ni prej nikoli teh ocen povedal in ki nima moralno političnih kvalifikacij za položaj v predsedstvu SFRJ". Mitja Ribičič jih seveda ima - s svojo udbaško in vosovsko preteklostjo...

Matičiča so izključili s sedmimi glasovi za, z enim proti in enim vzdržanim. Dva člana komiteja se seje nista udeležila. Cene je izjavil, da se bo po 23 letih članstva v ZK boril, da bi še naprej ostal član in da se bo proti temu sklepu komiteja pritožil.

ENOTNOST IN DIVERZIJA

"Ljudski bes" se je medtem obrnil tudi proti nekaterim drugim poslancem, ki so bodisi podprli Remčev amandma, bodisi dali podporo akciji za dodatno kandidaturo. Očividno je tudi postalo, da je šlo za eno samo dodatno kandidaturo in da je bila ta dejansko naperjena proti Ribičiču. Toda "ljudski bes" se je obrnil samo proti bolj izpostav-

ljenim poslancem, ljudem, ki so po svojem kritičnem zadržanju in po uporabljanju lastnih možgan, v javnosti že precej poznani - dr. Vojanu Rusu, Tonetu Remcu in celo Zdenku Roterju recimo. Nekateri od pripadnikov te akcije so se namreč takoj za tem podelali v hlače in izjavili, da so šli na limanice, ker so mislili, da gre za kandidaturu Edvarda Kardelja, odnosno da se je on z akcijo strinjal... No, Vojan Rus in Zdenko Roter nista ostala dolžna svojim kritikom. Tudi Ivan Kreft ne, ki je v DELU jasno zapisal, da ne misli zvrčati "krivde" na nobenega od 25 poslancev, "kakor tudi noben od 25 poslancev ne zvrča krivde name". Akcija je bila v skladu z ustavo, z zakoni ter s poslovníkom skupščine. Od uzakonitve amandmaja naprej ni nobene podlage, da bi proglašali predlog dodatne kandidature za izjemen ali celo diverzen, je pribil Kreft.

Toda prvi se je oglasil dr. Vojan Rus, poslanec za ljubljansko Šiško. "Ali je občinska konferenca SZDL sploh imela posebno kandidacijsko konferenco glede volitev članov predsedstva SFRJ?" je vprašal. "Mene vsekakor niso o tem obvestili." In za polno mero: "Noben organ občine me ni obvestil s stališčih glede kandidiranja in niti enkrat v dveh letih poslanikovanja noben organ v Šiški ni zahteval, da izrazim v skupščini kakršnokoli stališče, čeprav sem bil velikokrat na sejah občinske skupščine. Kakšna doslednost je v tem, da se očita neizražanje stališč, če se jih ne pove?... Zato je zelo nekorektno, če se sedaj posamezniki v občini tako zelo čudijo 'v čigavem imenu je poslanec nastopal v skupščini'... V skupščini se dogaja, da mi letijo vzdevki 'demagogija' in podobno brez kakršnekoli moje krivice in to prav takrat, ko izražam zelo izrazita gledišča zborov volilcev v moji volilni enoti, ki so bila pogosta tudi v drugih krajih Slovenije (glede privatnih podjetij). Mislim, da bi bilo prav, da občinske politične organizacije... začno braniti poslanca pred napadi, ki jih ni zaslužil s svojim resnim in zastojnim delom v skupščini. Mislim, da ni pretirano reči, da bodo s tem branila tudi delček socialistične demokracije..."

Rusu je sledil Zdenko Roter, ki se je spraval na etikete, ki so jih prizadeti poslanci začeli dobivati, kot recimo "privatniška politika, politikantstvo, razbijanje enotnosti, politična diverzija". "Kako naj razumem besedo 'politični diverzant', če ne tako, da je naša akcija malone ogrozila socializem pri nas - ali v najboljšem primeru za zasebniško kliko, ki je zavestno želela razbiti politično enotnost v okviru SZDL in se morda celo preriniti v oblast, če že ne kar prevzeti oblast." vprašuje Roter. Sedaj je ustvarjeno ozračje, "kot da je nujno, da se upremo tej 'razbijaški' akciji, tem 'diverzantom', in da konec koncev z njimi enkrat za vselej obračunamo, če le hočemo, da se bomo še naprej nemoteno razvijali..." In potem takole argumentira svoje delovanje:

"Vsi vodilni forumi, pa tudi zborovanja, konferen- ce in kongresi že nekaj let prepričljivo in neprestano poudarjajo, da moramo naše družbenopolitično življenje čim bolj demokratizirati, da naj se delovni ljudje čim bolj uveljavijo, naj čimvečkrat in čimbolj neposredno odločajo, zaradi česar ni le primerno, marveč naravnost zaželeno, da prihaja v našem družbenopolitičnem in gospodarskem

življenju do čim večjega števila pobud, predlogov in mnenj, saj je to najboljše in najbolj učinkovito zdravilo zoper sem in tja pojavljajoče se malodušje in nezanimanje za t. i. politiko... Nenehno poudarjamo, da moramo delovnim ljudem zaupati, da moramo verjeti v njihov neodtujljiv interes za samoupravno socialistično družbo, da moramo zaupati v njihovo politično in družbeno zrelost... Zaupanja bi morala biti zato načelno deležna tudi poslanska dejavnost... Vsi družbenopolitični dokumenti o vlogi in odgovornosti poslancev med drugim poudarjajo tudi, da naj bo poslanec svobodna in ustvarjalna osebnost, ki je sposobna, da želje in stališča preverja 'od spodaj navzgor' in da hkrati družbeno politiko, ki jo oblikuje slovenska skupščina, prenaša 'od zgoraj navzdol'. Želje, stališča in pogledi 'spodaj', v 'bazi', seveda niso enosmerni, srečujemo se z mnenjskim pluralizmom, ki je vedno tudi znamenje 'zdrave' družbe... Našo demokracijo sem razumel kot družbeno demokracijo, v kateri niso družbene politične pravice priznane in zakonsko zapisane le za ogled, okrasek, marveč zato, da jih ljudje čimbolj uporabljajo in na ta način odpravljajo pregrajo med seboj in političnimi predstavniki na vseh ravneh. Skupščino SRS sem razumel v resnici kot najvišje politično predstavniško in samoupravno telo, ki naj se od meščanskih parlamentov razlikuje tudi po tem, da se v njej sprejemajo odločitve, sklepi, zakoni in izvolitve tudi z resničnim sodelovanjem vseh poslancev, ki se v delo tvorno vključujejo. Torej ne kot parlament, ki je v bistvu zbor kimačev, glasovalni stroj, ki nima svojega obličja. Nikoli je nisem imel za nekakšno vzvišeno telo, pač pa sem jo razumel kot delovno organizacijo, ki se odloča tudi v tesni povezanosti z družbenopolitičnimi organizacijami od zveze komunistov do SZDL, toda ne kot njihovo sredstvo, njihova podaljšana roka, ki je nesamostojna, marveč kot njihov tvorni sodelavec. Kot drugi, sem tudi sam z veseljem sprejemal sklepe o demokratizaciji kadrovske politike, ki naj ne bo le pravica ozkih skupin ali posameznikov, ki brez priziva odločajo v svojih kabinetih, marveč pravica in dolžnost čim širšega kroga ljudi, s poslanci vred. Videl sem tesno povezanost med demokratizacijo kadrovske politike na vseh ravneh od podjetja do federacije na eni strani, in vedno širšo kadrovsko osnovo na drugi strani; to se pravi vedno širšimi možnostmi izbora kandidatov, katerih število je vedno večje zaradi vedno večje strokovnosti ljudi, pa tudi zato, ker stopajo v življenje vedno nove generacije, ki so pripravljene prevzeti odgovorne dolžnosti. Zato sem videl globoko nasprotje med deklarirano demokratizacijo kadrovske politike na eni strani in tisto ozkosrčno kadrovsko kombinatoriko v zaprtih sobah, kjer šahirajo z majhnim številom vedno enih in istih ljudi. In prav zato sem menil, da je velik korak naprej to, da vedno bolj množično prakticiramo uvajanje večjega števila kandidatov za neko vodilno mesto, kar je lahko koristno dopolnilo in demokratična razširitev še tako skrbnega pretehtavanja v različnih kadrovskih komisijah različnih družbenopolitičnih organizacij in predstavniških organov... Pripravljen sem sprejeti vsako odgovornost za svojo poslansko dejavnost in nikomur ne odrekam pravice, da vprašanje moje odgovornosti postavlja. Menim pa, da bi morala odgovornost (politična, moralna in pravna) veljati za vsakogar v naši družbi, ne glede na to, kje deluje, in ne glede na to, kakšen je njegov položaj v družbi."

V "Poštnem predalu" 7. avgusta je DELO objavilo nekaj odličnih in neusmiljenih ugotovitev Matevža Krivica: "Poslancu, ki se ravna po zakonu, kakršen se političnemu vodstvu ne zdi primeren, se pri nas lahko zgodi, da bo obravnavan kot politični prestopnik - tistim, ki poslancu kratijo na primer njegovo zakonito pravico, da tudi s svojo iniciativo skuša prispevati k razbijanju monopolov v kadrovske politiki, pa se seveda ne bo zgodilo nič. To je nauk, ki ga lahko potegnemo iz političnega obračunavanja s poslancem Cenetom Matičičem iz Domžal." To se nanaša na prepotnost Martina Koširja, ki je sicer republiški poslanec in član CK ZKS, a drugače do danes popolna ničla, ki si skuša na skalpih Ceneta Matičiča, Toneta Remca in Ivana Krefta ter morda tudi ostalih 25 poslancev skovati svojo karijero, in njegov poskus, da sedaj spravi s sveta zakon, ki ga je republiški zbor skupščine sprejel skupaj z Remčevim amandmajem. "Republiški zbor se je zelo formalno in ne dovolj politično obnašal, ker ni računal na posledice tega amandmaja. Amandma je bil predložen in objasnjen zelo formalno, češ da gre za nadaljnjo obogatitev demokratizacije," je trdil Košir na posvetu z občinskimi sekretarji ZK in predsedniki občinskih konferenc SZDL 31. julija. Po njegovem, sekretariat CK ZKS meni, da za tri iniciatorje v zvezi komunistov ni mesta in da bi bilo treba razmisliti o njihovem poslanskem mandatu. Sekretariat CK ZKS je nato priporočil občinskim organizacijam in univerzitetnemu komiteju ZK, naj izključijo omenjene tri iz zveze, ostala vodstva pa naj "ugotovijo odgovornost drugih poslancev".

Matevž Krivic takole komentira: "Kar zadeva kadrovske politiko, imamo torej lahko demokratične zakone, vendar pa naj ne pade komu na misel, da bi se možnosti, ki jo tak zakon daje, tudi v resnici poslužil. Zakon je torej pesek v oči - delalo se bo pa tako, kot hoče politično vodstvo in nič drugeče". "Vsi vemo, da je politično vodstvo vnaprej povedalo, koga predlaga za kandidata. . . Kot je povedal sam predsednik republiške konference SZDL (Vipotnik), pa je 30. torej kar polovica vseh občinskih konferenc dala dodatne predloge. . . Tega, kako ogromna večina ljudi gleda na volitve, kjer ni nobene izbire, ne bom razlagal, ker je to dovolj znano. Žalostno, a žal značilno za naše politične razmere je, da na seji republiške konference SZDL, ki je o predlogih dokončno odločala, o teh vprašanih ni nihče niti črnil - razen študentov, ki pa so bili s svojimi pomisleki gladko in ostro odbiti."

TODA ŠTUDENTJE ZAUPAJO SKUPŠČINI

5. avgusta je mednarodni odbor skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov ugotovil, da je "akcija skupine poslancev popolnoma legalna, demokratična in v skladu z vsemi veljavnimi skupščinskimi predpisi" in da jo "v celoti podpira". Odbor je tudi ostro protestiral proti insinujacijam in poskusom diskreditiranja študentov in ocenil delo poslanca Toneta Remca, člana študentskega mednarodnega odbora, v republiški skupščini kot pozitivno. Dan za tem, 6. avgusta, sta se sestala izvršni odbor skupnosti študentov in aktiv komunistov v vodstvih študentskih

organizacij in po daljši razpravi izdala sporočilo javnosti, ki ga je DELO objavilo 8. avgusta. V njem je bilo izraženo "popolno zaupanje v slovensko republiško skupščino kot v najvišji in avtonomni organ samoupravnega odločanja". "Postopek, s katerim se hoče onemogočiti in diskreditirati nekatere najaktivnejše poslance in republiški zbor v celoti, pomeni lahko resno oviro pri nadaljnjem delu najvišjega predstavniškega organa v Sloveniji. Demokratičnost je trajni temeljni pogoj samoupravnega socializma. Zato smo se študentje vedno zavzemali in se zavzemamo za demokratično družbo. Postopek proti skupini poslancev republiškega zbora bi lahko postal nevaren precedens za nadaljnje delo poslancev in ovira nadaljnji demokratizaciji slovenske družbe. Sama deklaracija o samostojnih, aktivnih in tako odgovornih poslancih in o demokraciji nasploh pa seveda ne zadostuje. . . Po našem mnenju je daleč bolj potrebno poklicati na odgovornost tiste poslance, ki se ne udeležujejo aktivno sej zborov. . . Obsojamo to, da se je postopek sprožil v počitniškem času, kar otežuje celi vrsti komunistov in delovnih ljudi, da bi izrazili svoje mnenje. . . Tudi študentje smo javno kritizirali kandidacijski postopek SZDL, vendar smo bili v svoji kritiki na republiški konferenci grobo zavrženi. . . Izvršni odbor skupnosti študentov pozitivno ocenjuje delo poslancev z univerze, ki so opravili zaupanje ob vseh najvažnejših dogodkih in dokumentih skupščine. Izvršni odbor se zavezuje, da bo na jesen objektivno in popolno obvestil študente o dogodkih v zvezi z "akcijo 25 poslancev" in dal to stališče skupščini skupnosti študentov." Na koncu je bila še dodana zahteva, da se ta izjavi objavi "samo v celoti", kar je DELO okvalificiralo kot "demokratično" gesto (narekova je postavilo DELO.)

11. avgusta je potem, kot sem že poročal preje, zasedal izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze, na kateri je študentski predstavnik Lenart Šetinc ponovil stališče, izraženo v gornji izjavi, "Mi od stališča ne odstopamo in ne mislimo odstopiti," je rekel. "Gre za najaktivnejše poslance v skupščini". In to dejstvo že vzbuja sum, da se jih hočemo znebiti. . . Če drži, da 'brez SZDL ni demokracije', potem je še manj demokracije brez skupščine. Ali naj skupščina spet postane aparat za sprejemanje sklepov, ki so poprej sprejeti drugje?'"

30. avgusta je komite univerzitetne konference Zveze komunistov na seji, ki je trajala do pol ene zjutraj in se je nadaljevala 31. avgusta popoldne, zavrnil zahtevo sekretariata CK ZKS, da komite izključi iz ZK Toneta Remca. "Komite ne sprejema obsodbe akcije poslancev vsebovane v oceni sekretariata ZKS in predlaga, naj sekretariat v prisotnosti prizadetih članov ZK svoja stališča znova pretrese. "Nasprotovanje političnim vodstvom ne pomeni političnega prestopka, zaradi katerega bi bilo treba iniciatorje akcije klicati na odgovornost. V danem primeru je nasprotovanje izviralo od tega, da stališče političnega vodstva ni dovolj upoštevalo možnosti za resnično demokratičen izbor naših predstavnikov v predsedstvo SFRJ." Medtem ko se komite strinja s tem, da je SZDL nosilka kandidacijskega postopka, "ta vloga ne pomeni, da bi morala dobiti vsaka pobuda pred odločanjem v samoupravnih in državnih organih tudi podporo vseh ali večine v SZDL. . . V nasprot-

nem primeru, bomo namesto sistema socialistične demokracije razvijali enostrankarski sistem, v katerem bo SZDL namesto svoje ustavne vloge dobila vlogo stranke." Pri tem komite malo naivno dodaja: "Komunisti pa smo dolžni ohranjati in krepiti nestranski značaj naše družbe. To velja še toliko bolj za kandidacijski postopek."

'MORALNO-POLITIČNA' OBSODBA

3. septembra je potem sekretariat CK ZKS dal DELU izjavo, da je akcijo 25 poslancev ocenil z moralno-političnih vidikov in ne s formalno-proceduralnih. Za komuniste je obvezno, da se ravna po sklepkih ZK in oni, ki tega ne delajo, "objektivno nasprotujejo vlogi ZK kot organizirani idejno-politični sili v naši družbi". Poslanci ne bi smeli ignorirati procedure SZDL in pomanjkljivosti te procedure niso nobeno opravičilo, da z akcijo na svojo pest "izrazijo nezaupanje v SZDL in politično vodstvo Slovenije, ki je kandidate potrdilo". V izjavi je dalje rečeno, da sekretariat "ni zahteval izključitve nobenega od poslancev brez predhodne analize in vsestranske ocene akcije iniciatorjev" in da se je odločil, da celo afero še enkrat preštudira in oceni, - "ko bodo zbrani vsi podatki". Potem bo to oceno dostavil centralnemu komiteju v verifikacijo in potrditev.

Kljub "ponovnemu študiju" pa je usoda "iniciatorjev", vsaj kar zadeva Popita, zapečaten. Predsednik CK ZKS Popit je namreč istega dne, 3. septembra, na seji domačega komiteja ZK ocenil akcijo 25 poslancev "kot borbo za oblast pod plaščem demokracije" in jih obtožil, da so bili orodje sil, ki hočejo uničiti ugled Zveze komunistov in socialistično demokracijo. ...

Slovenski Don Kihoti?

"Naproseni objavljamo:

Ob tridesetletnici ustanovitve Osvobodilne fronte se je zbral krog nekdanjih članov OF, nekdanjih protifašističnih borcev različnih nazorov, da izreče javno priznanje pomembnemu soustanovitelju OF pesniku in pisatelju Edvardu Kocbeku.

Obrazložitev:

Edvard Kocbek je eden izmed najpomembnejših mož sodobne slovenske zgodovine. Že v predvojnem času je z urejanjem revije DEJANJE in s široko zasnovanim kulturnim delovanjem pripravil ozračje za tesno sodelovanje vseh naprednih sil. Prvi si je zamislil mednarodno slovensko odporno silo, dosti prej, preden je prišlo do njenega uresničenja. Ko pa je po koncu vojne oblast odpravila pluralizem in legalizirala samovoljnost, se je Kocbek pregrešil zoper diktaturo s tem, da se je uprl brezpravnemu obsojanju, s tem, da je zahteval kulturni dialog, posebno pa z zvestobo svoji krščanski misli. Zato ga danes slavnostni govorniki v Ljubljani ne omenjajo, kakor da so zbrisali iz zgodovine slovenske OF tovariša, ki je kriv samo zato, da obstaja in je partizanstvu v domovini zvesta ponosna osebnost.

Krog nekdanjih članov OF in protifašističnih borcev

bo po svoji moči počastil avtorja 'Tovarišije' in 'Listine', del, kakršnih nima nobeno odporniško gibanje v Evropi.

Trst-Ljubljana, 28. 1. 1971

Krog nekdanjih članov OF
in protifašističnih borcev."

Gornje in Kocbekovo fotografijo je objavil tržaški ZALIV v svoji majski številki skupaj s 136 stranmi enega najbolj zanimivih političnih materialov, kar jih od časa do časa premorejo naši tržaški kulturniki. Kar recenzenta najbolj prizadene pri branju tega je dejstvo, da so to pisali ljudje, ki so zavedni Slovenci, ponosni na svojo partizansko preteklost, a ki so sposobni kritično in odmaknjeno gledati na dejstva taka kot so. Seveda imajo pri tem to srečo - če je to sreča - da živijo in delujejo v Trstu in ne v Ljubljani. Kolikokrat sem si česa podobnega zaželel na drugi strani - med ljudmi, zavednimi Slovenci, ki so jih partizanske krogle pognale preko meja Slovenije v daljnjo tujino: da bi tudi ti kritično in odmaknjeno pogledali dejstvom v oči in rekli: tudi na naši strani so bile napake, tudi mi smo krivi razcepljenosti slovenskega naroda! Da, obstojajo tudi taki posamezniki, toda z 'avtoritativne' strani ni o tem ne duha ne sluha. In medtem ko navaden človek, Slovenec, kritično razmišlja o svoji usodi, vrhovi na obeh straneh gledajo na to razmišljanje z visokih Olimpov in v najboljšem primeru zarenčijo, v najslabšem pa stvar ignorirajo, češ, kaj boste vi, ubogi črvi, - oblast smo mi!

"Ljudje v zamejstvu imajo nas, pesnike in pisatelje, kajpada radi, a vendar si ne morejo kaj, da ne bi videli v nas nekakšne slovenske Don Kihote, ki kakor mesečniki tavajo za zgubljeno Dulcinejo. Vsakdanja stvarnost naše ljudi za mejo uči, da v domovini vzgajajo bitja, ki so modernejši sicer, a v bistvu samo za trgovino in standard vneti Sanchi Panse. Pa ne samo to, ampak Slovenec za mejo ve, da so novim Slovincem v domovini skovali tudi primerne načela, da bi jim bilo življenje brez obveznosti in brez nalog še lažje in prijetnejše. Mirne duše lahko trdimo, da so na Slovenskem ozkosrčni ideologi uredili vse tako, da ne bi ne njim ne skupnosti vest nič očitala. A vendar vse kaže, da so se uštel, da so se najbolj zmotili prav pri mladini, katera kljub vsemu začena spet čutiti napetost rodni sokov. In to je nazadnje edini tolažilni stavek, ki ga danes lahko napišem: Slovenski mladi ljudje se iz mesijanskih načel, iz nihilizma, ki je kakor bohoten plevel porasel opustošeno gmajno, iz klavnosti, ki jih spravlja ob pamet, polagoma začenjajo zavedati tal, ki jih nosijo, in zgodovine, ki je napojila domača tla. Ta slovenska mladina, ki se zdaj komaj prebujajo, je zavrgla hlapca Jerneja, pa bo prav tako zavrgla Sancha Panso; ne bo si seveda izbrala za zgled viteza iz Manche, a spet bo vedela, in deloma že ve za plemenite ideale, za zvestobo in požrtvovalnost."

Tako pravi Boris Pahor v svojem 'Celovškem nokturnu' na rob literarnemu večeru v Celovcu. . . "Prav tako smo v vnemi, da bi hitro dotekli svet, učili naše malčke apostolskih načel o nepomembnosti narodnih izročil, trgali smo njihove vesti od domačih tal in jih projicirali v afriški in azijski svet. Tako da danes ni redkost brati v nalogi gimnazijca iz osrednje Slovenije trditev: '... da bi bil pisatelj, ki bi se danes ukvarjal z narodnim vprašanjem, anahro-

nističen. . . Zato je lahko vsakomur razumljivo, da, če je taka sredobežno naravnana zavest slovenskega človeka v domovini, ni mogoče pričakovati, da bo kdo skušal učinkovito zajamčiti obstoja slovenskega življa v zamejstvu, to je tam, kjer so naši ljudje odvisni od tujega jezika in od tujega gospodarstva. Neizpodbitno je namreč res, da samo duhovno zrela matica lahko opogumlja in krepi člane občestva, katerim grozi neprizanesljiva plima."

HIBRIDNO SOŽITJE

Ta sestavek je Boris Pahor pripravil že pred dvema letoma za PLANINSKI VESTNIK, ki ga pa ni objavil, da ne bi motil "hibridnega sožitja" med Ljubljano in Dunajem. "No, medtem se je izkazalo, da moja vera v mlade ljudi, ni bila jalova avtosugestija," pravi Pahor. "S ponosom lahko danes rečemo, da je evropski duh zavel na Koroško po zaslugi mladih slovenskih razumnikov, ki svetu dokazujejo, da je njihov upor, upor proti genocidu, kakor je upor proti genocidu upor Baskov v fašistični Španiji. Od nas je zdaj odvisno, če bodo sosedi in vsa evropska javnost čutili, da je ta mladina izraz naših misli in čustev; od nas je odvisno, da ta odsev našega ponosa ne bo zamrl v koristolovstvu navideznih humanistov, v trgovinarstvu pomeščanjenih dialektikov."

Kako slabokrvno in omahljivo se pri tem obnaša Ljubljana, vemo. Nekaj koncesij sem in tja - kot recimo rubrika "Naši za mejo" v ljubljanskem DELU. A v emigraciji: ponekod se križajo pred koroškimi 'maoisti' in 'hipijci', ki "napadajo našo sveto katoliško vero" . . . Kot da se ob primeru dunajskega 'Korotana' in celovške 'Mohorjeve' niso ničesar naučili. Zgražanje z emigrantskega Olimpa se srečuje s zgražanjem "pomeščanjenih dialektikov" v Ljubljani. Pa ne samo v Ljubljani, ne samo v emigraciji. Sem in tja ima človek občutek, da prihaja tudi v Dragi do poskusov natočiti čim več vode v kar je nekoč imelo biti čisto vino; poskusov zvedeneti akcije na univerzi, akcije okrog gledališča, akcije okrog 25 poslancev, akcije na Koroškem, akcije okrog predstavnštva v deželnem svetu Furlanije-Juljske Krajine, akcije v emigraciji. Kot da si dva nasprotna Olimpa želita ohraniti nedotaknjene svoje pozicije in vzajemno, brez vsakega formalnega sporazuma, potlačiti, kar stoji med njima.

V ilustracijo tega bi morda lahko navedel primer, ki ga navaja Boris Pahor na str. 98 "Iz dnevnika", kako ga je nek emigrantski list - imena ne navaja - lansko leto obtožil, da je po vojni organiziral atentate na dr. Srečka Barago, ravnatelja Edvarda Mizerita in druge obnavljavce slovenskega šolstva v Trstu in Gorici. Pahor trdi, da je bil potem, ko so ga aprila 1945. leta osvobodile angloameriške čete v taborišču Bergen-Belsen, prepeljan v Pariz na zdravljenje v sanatorij v Villiers sur Marne, kjer je ostal celo leto 1945 in leto 1946. Po vrnitvi leta 1947 je opravil še nekaj izpitov in doktoriral na univerzi v Padovi. "Kako sem ležeč na terasi francoskega sanatorija lahko vplival na razvoj česar koli pri nas, je zato vprašanje, o katerem lahko razmišlja le kak mesečnik," pripominja Pahor in zaključuje: "Kar pa lahko takoj ugotovim, je, da današnji slovenski človek, kakor si ne želi diktature proletariata, prav tako si ne želi svobode, ki bi sijala iz src in možgan takih psevdopostolov, kakršen je pisec zgoraj navedenih stavkov (obtožb,

bi jaz zapisal na Pahorjevem mestu). Skušenj s fanatiki, pa naj bodo črni, beli ali rdeči, ima slovenski narod za vse večne čase zadosti."

KDO SE ŽRE ZARADI SLOVENSTVA?

Zanimiva sta tudi "Razmišljanje ob obisku književnikov iz Slovenije" - spomini Irene Žerjal-Pučnikove, in zadnji del "Donkihotske zgodbe" Bena Zarnika. "Razmišljanje" se nanaša na okroglo mizo v Kulturnem domu v Trstu, a za uvod avtorica poseže nazaj v dobo PERSPEKTIV, ko je Pučnikov članek 'Dileme našega kmetijstva' povzročil v šestdesetih letih največji publicistični škandal v Ljubljani. Pučnik je zaradi tega odsedel pet let v zaporu. PERSPEKTIVE so bile ukinjene, v DELU pa so se zvrstili napadi izpod peresa Vide Tomšičeve, Kavčiča, Janeta itd. Pučnik je lahko objavil kako stvar samo še v študentski TRIBUNI. Poanta 'Razmišljanja' je zaobsežena v enem samem stavku: "Debatne besede so ostre, toda naša zamejska literatura se pa tudi tolikokrat znajde v Sloveniji kot pred sodiščem." V nekako kronološkem nizanju raznih pripomb, ki so padale pri okrogli mizi, padejo v oči pripombe kot: "Jaz se zaradi pripadnosti slovenstvu, ker sem Slovenec, ne žrem. Jaz se ne žrem.", je grmel s svojim pronicljivim vročim glasom (Alojz Rebula). Seveda vemo, kdo se vsled tega žre, in dvorana je ploskala z enakim navdušenjem in vero, s kakršno je Rebula svoje misli povedal. . . - "Božič potem prizna, da ni nobeno pisarnje tako vplivalo na spremembo političnih odnosov Slovenije do perečih političnih, predvsem narodnih vprašanj, kot prav Pahorjeve Glose." - "Vinko Beličič želi, da bi v domovini krožil ves naš zamejski tisk." - "Jaz sem predvsem Primorac. Mi imamo svojo posebno preteklost. Ko sem 1931 pribežal v Ljubljano, sem trpel zaradi nerazumevanja do mojih problemov. Narod doživljam kot enoten organizem, kot telo. Če mi pa režejo prste na nogah, me bolita tudi glava in srce." Kosmačev glas je bil oster, grozeč, totalen, poln razjarjenosti." (Kosmač = Ciril Kosmač)

Beno Zarnik razpravlja o demokraciji na splošno in o demokraciji v praksi v raznih zahodno-evropskih deželah in pride do zaključka, da je demokracija nedeljiva. "Družbe ne more zajeti samo delno po nekih slojih, niti ne more vključevati določenih mnenj, druga pa izključevati. . . Ta formalna čistost demokracije demantira tiste oblike družbenega sistema, kjer služijo demokratične institucije kot pot za izmanevriranje nekih večinskih trenutnih odločitev, s pomočjo katerih se potem zatre manjšinske skupine in mnenja, seveda vselej ob sklicevanju na 'voljo večine'. Takšna manevriranja so povsem totalitaristični prijemi in zgodovina slehernega totalitarističnega gibanja ima tovrsten začetek," - "Djilas je napisal 'Nepopolno družbo' za bravca današnjih dni in prav gotovo tudi za historike. Za vse meditacije v tej le donkihotski zgodbi seveda v nobenem primeru ni odgovoren. Pač pa se postavlja vprašanje, koliko je v sodobnikih čuta odgovornosti pred Djilasom. Pred njegovo potjo, ki jo je hodil ves čas, tako preko asfalta kot prek trnja s korakom preprostega človeka in preciznega misleca. Pred njegovo mislijo, ki ga je naredila za izobčenca in mučenega človeka - Djilas je zrcalo obdobja. Zgodovina bo razsodila, komu čast in komu ostane pečat nespametnega nasilnega ravnanja."

M. G.

\$ - ska kriza

Od gospodarskega sodelavca

Zadnjih nekaj tednov je bilo časopisje polno novic in komentarjev o krizi ameriškega dolarja. Komunistični listi so celo pisali, da je to še nov znak, kako kapitalistični sistem propada. Taka mnenja so izraz otroške preproščine.

Vloga deviznih tečajev je spraviti v sklad povprečne cene v vseh državah, tako da je mogoče trgovati preko meja in se s tem okoristiti s posebno ugodnimi pogoji v različnih deželah. Toda povprečna raven cen se spreminja zaradi inflacije ali naraščanja produktivnosti in še iz drugih razlogov. Zato se morajo spreminjati tudi devizni tečaji, da je mogoče nadaljnje trgovanje. Tečaji se morejo spreminjati iz dneva v dan, kakor jih določa tržišče - to so fleksibilni tečaji, ali pa jih urejajo monetarne oblasti - fiksni tečaji; to se pravi, te oblasti jih določajo od časa do časa po spremembah, ki nastanejo na tržišču. Oba ta sistema imata vsak svoje prednosti, vendar po mednarodnih pogodbah velja sistem fiksnih tečajev. Kolikor kaka država ne samo trguje, temveč tudi izvaža kapital, deli pomoč in ima izdatke za svoje vojaške sile v tujini, kot je to v primeru Združenih držav, ima tečaj lahko še dodatno nalogo. Izbran mora biti tako, da država, iz katere odteka kupna moč v obliki kapitala, pomoči in vojaških izdatkov, izvozi več dobrin kot jih uvozi, in s tem odtok kupne moči izravna. Druga možnost je, da taka država zniža notranje cene, kar je pa v današnjih razmerah naraščajočih stroškov - posebno plač - skoro nemogoče.

Dolarska kriza torej ni nobena kriza sistema, temveč je povsem preprosto kriza prilagoditve deviznih tečajev razvoju v notranjosti držav in na svetovnem trgu. Pravzaprav to sploh ni kriza, temveč sprememba, ki je v interesu vseh in bi se morala zgoditi sama po sebi. Žal imajo devizni tečaji danes prestižno vrednost in se države njihovi spremembi do konca izogibajo. V tem je res velika slabost današnjega sistema, toda kritična nikakor ni. Namreč kritična v smislu, da bi lahko uničila tržiščni sistem svetovne trgovine.

Seveda je ta gornji opis izdatno poenostavljen, toda v bistvu velja, kar je rečeno. Tržiščni sistem je postal tog in prilagoditve zelo težke predvsem zaradi naraščanja stroškov - plač na način, ki nima nobenega sorazmerja z dejanskim stanjem. Mnogi ki tako naraščanje podpirajo, dejansko želijo uničiti tržiščno gospodarstvo, ker se še kar naprej vdajajo svojim iluzijam, da ga je mogoče nadomestiti z nekakšnim planiranjem. Toda Jugoslovani pač najboljše vemo, kako je s to stvarjo.

Msgr. Maksimilijan Jezernik, prorektor Slovenika iz Rima, je prinesel na svečanost osebno podpisani pozdrav in blagoslov od papeža Pavla. Na zbrane romarje pa je naslovil poslanico tudi prezident Nixon, ki je takole povzel smisel in pomen slovenske kapele v prestolnici Združenih držav: "Kapela, ki jo posvečujete Mariji z Brezij, slovenski narodni Madoni, je spomenik dvanaajstim stoletjem slovenskega krščanstva in trajnemu pečatu, ki ga je to ponosno izročilo vtisnilo v vaša življenja in na ameriško zgodovino."

Ni prav nobenega dvoma, da tega tisočletnega pečata o krščanski zgodovini, veri in omiki Slovencev, zdaj vklešanega tudi v ameriško svetišče, nobena politična partija nikdar ne bo mogla zbrisati.

MARIJA POMAGAJ v Washingtonu

Od našega dopisnika

Več kot dva tisoč Slovencev je prišlo v Washington k blagoslovitvi slovenske kapele v Narodnem svetišču Brezmadežnega spočetja. Večina je prispela v mesto že v petek 13. avgusta, med njimi tudi skupina iz Slovenije pod vodstvom mariborskega škofa Deržečnika (ki je zastopal ljubljanskega obolelega metropolita dr. Pogačnika) in škofa dr. Janeza Jenka iz Slovenskega Primorja. Prišli pa so seveda Slovenci iz vseh ameriških nasebin, od New Yorka do Colorada, pa iz Kanade in Južne Amerike.

Na predvečer blagoslovitve kapele se je v hotelu Sheraton Park vršila slavnostna akademija pod naslovom 'Krščansko izročilo Slovencev'. Poleg clevelandskega pevskega zbora Korotan, so na njej nastopili tudi dramski umetniki Slovenskega gledališča v Torontu pod vodstvom Vilka Čekuta, ki so izvedli dramatisacijo Prešernovega Krsta pri Savici. Vlado in Iza Kralj iz Milwaukeeja pa sta podala Cankarjevo Večerno molitev. Po akademiji se je vršil slavnostni banket, na katerem je med drugimi govoril tudi bivši senator Frank Lavše. Predlagal je ameriški vladi, naj odpre konzulat v Ljubljani, glavnem mestu nove slovenske republike-države, ki je vsled visoke razvitenosti in položaja ob severnem Jadranu in na mejah zahodne Evrope posebno pomembna dežela. Med slavnostnimi gosti je bilo opaziti tudi dekana Srienca iz Šmihela na Koroškem, ki je zastopal celovško Mohorjevo družbo, patra dr. Romana Tominca, ki je zastopal materino cerkev Marije Pomagaj na Brezjah in msgr. Antona Oreharja iz Buenos Airesa.

Ples ob svokih orkestra Veselih Slovencev je zaključil sobotni večer.

V nedeljo, 15. avgusta, se je blizu tri tisoč ljudi zbralo v Narodnem svetišču in po blagoslovitvi kapele v kriпти cerkve, prisostvovalo koncelebrirani maši v glavnem svetišču, kjer se s škofoma Držečnikom in Jenkom somaševalo petdeset duhovnikov. Zaključne pete litanije je pela vsa tisočglava množica.

Blagoslovitev Brezjanske kapele je bila prva prilžnost v zgodovini ameriških Slovencev, ki jih je pripeljala v samo upravno in politično središče Amerike. O blagoslovitvi kapele je pisalo vse washingtonsko časopisje, dodatno pozornost pa je na Slovence obrnila tudi razstava v Smithsonian muzeju, ki je na sicer skromen a vendar učinkovit način prikazala značilnosti življenja slovenskih ljudi v Ameriki in njihovega vpliva na ameriško družbo. Celotna slovenske ljudi so bila pripravljena presenečenja.

Radio Triglav

10. avgusta je v Trstu nenadno preminul bivši generalštabni major Kr. Jugoslovanske vojske g. SLAVKO ANDREE. Njegovemu spominu posvečamo sledeči sestavek.

Prvič sem ga srečal v vojaškem taborišču v Eboliju v južni Italiji, kjer so se po vojni zbrali ostanki različnih vojaških formacij, ki so obstajale med vojno na jugoslovanskem ozemlju - razen ustašev - in ki so bile prisiljene umakniti se iz domovine pod pritiskom sovjetske vojske, ki je podprla Titove partizane in jim omogočila zasedbo Srbije in Beograda ter kasneje tudi prestopila slovensko mejo v Pomurju. Te razne formacije, od katerih nekatere so se šele ob koncu vojne postavile pod vrhovno poveljstvo pomočnika gen. Mihailovića generala Miodraga Damjanovića, so skupaj z Dražinimi četniki - vključno Slovensko armijo pod poveljstvom generala Ivana Prezlja-Andreja, - prestopile Sočo v začetku maja 1945 in po navodilih britanskega poveljnika za Sredozemlje maršala Alexandra odšle najprej v Forlì in nato v Eboli, kjer so bile reorganizirane in razposlane v razne kraje Italije kot pomožni oddelki britanskih vojaških sil. Nekaj tisoč ljudi.

Nekega majskega dne leta 1946. sem bil poklican v štab Slovenske armije, kjer mi je bilo naročeno, naj se javim v vrhovni komandi gen. Damjanovića na drugi strani Ebolija. General me je na hitro ošvrknil s svojim ostrim, pronicavim pogledom in naročil adjutantu, da me odpelje k majorju Andreetu. Našla sva ga v majhni sobici sredi kupov papirja. Major, lepe visoke postave, okroglega obraza, s smehljajočimi očmi za zlato obrobljenimi očali, mi je stisnil roko in ponudil kavo.

Nekaj časa sva oba srkala kavo in izmenjala nekaj nepomembnih opazk o stanju v taborišču, kaj delam in tako naprej. Mislim sem, da mi bo ponudil delo v vrhovni komandi, ker sem bil prav tedaj zaposlen pri izdajanju JUGO SLOVANSKEGA VESTNIKA, ki je izhajal v srbohrvaščini in slovenščini, v latinici in cirilici, a bil sem tudi član kulturno-prosvetnega sveta kot delegat slovenske komande.

Ali bi rad urejeval slovenske oddaje Radio Triglava? - je končno vprašal major.

Radio Triglav? Kaj pa je to?

Tajnost - vojaška, politična in mednarodna. Pri Bariju imamo radio postajo, ki oddaja v srbohrvaščini pod imenom Ravna Gora. Za nepoučene je ta oddaja nekje v jugoslovanskih gorah. Sedaj pa bi potrebovali še slovenske oddaje pod imenom Radio Triglav. Ali bi me posel zanimal? In če me ne, ali bom držal jezik za zobmi...

Na misel so mi prišle oddaje Ravne gore, ki smo jih poslušali v slovenski komandi v oddelku za zveze pod vodstvom že zdaj pokojnega kapetana Slobodana. Oddaje, ki so nas elektrificirale in navdajale z upanjem, da vse v Jugoslaviji še ni izgubljeno. In evo, sedaj sem soočen s kruto resnico, da ljudje, ki poslušajo Ravno goro, se navdušujejo in upajo zaman... K temu naj bi zdaj dodali še slovenski glas. Nekaj podatkov o stanju doma bi dobili od zaupnikov, a glavno bi bilo pisanje člankov in komentarjev ter sestavljanje novic iz tujine, ki bi zanimale poslušalce do-

ma. Sprejel sem. Boljše je, da se ohrani upanje, kot pa da se ljudi še bolj demoralizira, sem si mislil.

GRENKA PILULA

Nekaj dni za tem sem dobil potne papirje, ki jih za spomin hranim še zdaj, in odšel najprej v Taranto in nato v Bari, kjer me je zunaj kolodvora pričakoval majhen kamion, naložen z baterijami in drugo opremo za radijsko postajo. S tremi spremljevalci, diskretno oboroženimi s samokresi in bombami, sem se odpeljal po vijugasti a dokaj lepi cesti v okolico Barija, kjer so hiše postajale vse redkejša pojava. Po daljši vožnji smo zapeljali na dvorišče enonadstropne hiše sredi oljk in pomaranč. Kot vsa poslopja v tem delu Italije, je tudi ta zgradba imela ravno cementno streho, na kateri so stale radijske antene. Razgled od tu je bil zelo lep - strateško govorjeno. Nekje na strehi je ležal stražar z brzostrelko.

Potem sem se seznanil s telegrafistom, radijskim inženirjem, organizatorjem oddaj Ravne gore, kuharjem in kakimi šestimi krepkimi stražarji, oboroženimi do zob. Končno so me odpeljali k šefu postaje. Major iz Ebolija, lepe visoke postave, okroglega obraza in s smehljajočimi očmi mi je stisnil roko in ponudil kavo...

Kakšen program imam v mislih za radio Triglav? O čem bi govorili? Kakšno linijo naj bi ta program imel?

Čudno, da ni bilo to že vnaprej določeno, sem si mislil. O ne, imam docela proste roke, mi je rekel major. Edino besedilo oddaje bom najprej predložil njemu, to je vse.

Ne spomnim se, koliko časa sem preživel na postaji - zbiral sem novice in pisal komentarje sredi na pol prazne sobe, skozi katero so prihajali in odhajali stražarji, ki so se izmenjavali na svojih mestih. Vem pa, da Radio Triglav, vsaj v moji redakciji, ni oddajal dolgo. Ali me je kdo zamenjal, ne vem. Čutil pa sem, da se nekdo nekje ni ravno strinjal s tem, kar sem pisal in govoril. Toda major Andree me ni nikdar kritiziral, čeprav sva od časa do časa imela dolge splošne pogovore o raznih vprašanjih, ki so se tikala takratnih tabujev, kot je bil kralj, kraljevina, republika, predvojne razmere, početje med vojno in sto podobnih reči.

Nikdar nisem zvedel, kaj se je po mojem odhodu zgodilo z Radiom Triglav. Tudi Ravne gore nisem več poslušal v vodu za zvezo. Čemu neki? Toda s prijaznim majorjem sva ostala v pismenem stiku in nekaj let po prihodu v Anglijo mi je sporočil, da je postaja prenehala oddajati zaradi finančnih težav. Ne delam pa si nobenih iluzij, da so oni, ki so zadevo podpirali - predvsem Američani - dobro vedeli, zakaj so sredstva pošla... Ameriška politika do Titovega režima se je z letom 1948 spremenila, ko je prišlo do preloma med Beogradom in Moskvo,

(Zaključek na 15. strani)

SOLZENJICIN V SLOVENŠČINI

Razen romana "Avgust 1914" so bila v slovenščino prevedena vsa dela Aleksandra Solženjicina. Novele 'En dan Ivana Denisoviča', 'Dogodek na postaji Krečetkovi' in 'Matrjonina hiša' je prevedel France Klopčič (Izdaja Drž. založbe Slovenije, Ljubljana 1964), roman 'Prvi krog' pa je prevedel Dušan Željeznov (izdala Mladinska knjiga, Ljubljana na 1970). Sedaj je Časopisno podjetje Delo izdalo roman 'Rakov oddelek' (prevod Janeza Staniča.

'SVOBODA TISKA'

V Jugoslaviji na debelo prepovedujejo razpečavanje mesečnikov različnih pogledov in nazorov, od STUDENTA, lista beograjskih študentov do PROSVJETE, lista Srbskega kulturnega društva na Hrvaškem. Tako so v Sisku (kjer list tiska Hrvatsko filozofsko društvo) prepovedali prodajo dvo-mesečnika PRAXIS št. 1/2 za leto 1969 (sic), ki vsebuje dokumente o študentskih dogodkih v Jugoslaviji junija 1969, in PRAXIS št. 3/4 za maj-avgust 1971. Okrožni javni tožilec v Sisku pravi, da obe številki na neresničen način prikazujeta vlogo delavskega razreda, KPJ in njenega vodstva v organiziranju in vodenju "narodnoosvobodilnega boja jugoslovanskih narodov od leta 1941 do 1945."

Po drugi strani so v Beogradu prepovedali prodajo zna nega trimesečnika KULTURA, posvečenega religiji, zaradi ponatisa članka Nikolaja Berdjajeva. Po mnenju sodišča je članek tak, da ga ni mogoče natisniti v nobenem socialističnem znanstvenem časopisu, ker njegova vsebina lahko "škoduje prijateljskim stikom med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo", Berdjajev je umrl že leta 1948, sporni sestavek pa je napisal pred 26 leti. Sodišče trdi, da je to izrazito protimarksistična razprava, v kateri je žaljivo prikazana sovjetska socialistična država, avtor pa da napada socializem kot sistem nasploh.

'GORNJI TISOČI'

V Sloveniji so začeli vpraševati o vlogi kulture med slovenskim prebivalstvom. Gradivo republiškega Sekretariata za prosveto in kulturo o usmeritvi razvoja kulture v Sloveniji do leta 1975 vsebuje namreč osupljive ugotovitve o skoraj nikjer izpolnjenih kulturnih načrtih, o revnem materialnem položaju, o prostorski stiski, o pomanjkanju strokovnjakov in o tegobah slovenskih kulturnih ustanov. Teh neprijetnih resnic je toliko, da nekateri doma že govore o splošni apatiji kulturnih delavcev in ustvarjalcev, ki zaradi dolgoletnega zapostavljanja kulture tudi ne verjamejo, da se bodo z novimi kulturnimi skupnostmi razmere obrnile na bolje. Dejstvo je namreč, da je slovenska kultura še zmeraj privilegij mest in industrijskih središč in da je to ta korekoč kultura 'gornjih tisočev'. Medtem ko se po mestih, spričo nevzdržnega lova za standardom, širi vsake vrste snobizem, pa je v Sloveniji še vedno množica prebivalstva,

ki je žejna in lačna kulturnih dogodkov, dobrih gledaliških gostovanj, simfoničnih in pevskih koncertov, umetniških in drugih razstav, predvsem pa dobre knjige v ljudski knjižnici. Toda ta množica nima ničesar, saj 12 slovenskih občin npr. nima niti svoje matične knjižnice. Gornji podatki nazorno kažejo, da je kulturno samozadovoljstvo prebivalcev Ljubljane, Maribora in drugih mest več kot neutemeljeno.

Ali pa vzemimo drugi primer: doma so se vedno bahali, da je šolanje v Jugoslaviji brezplačno, dasiravno je vsakdo vedel, da to ni res. Analiza, ki jo je izdelal zavod za šolstvo, je pokazala, da dajo starši za učbenike, priročnike, zvezke, šolski pribor, malice, razne revije in ostalo zelo veliko in da v mestih stane šolanje osnovnošolca v osmih letih do 9000 dinarjev, oziroma nad 1000 din na leto. Zato je Zavod za šolstvo, že prej pa Republiški sekretariat za prosveto in kulturo, večkrat obujal predlog za postopno uvedbo brezplačnih učbenikov, a brez haska. Sprememba v načrtih je nastopila letos, ker bodo tkzv. temeljne izobraževalne skupnosti kupile za vse provoščolce celotno gradivo za pouk nove matematike, ki se letos uvaža v prvi razred osnovne šole. Naslednje leto naj bi šole na podoben način prišle do učbenikov za matematiko za drugi razred, nato za tretjega itd.

NOVI ŠOLSKI DOMOVI

V Ljubljani sta bila pred kratkim zgrajena dva osem nadstropna stolpiča, v Mariboru pa en šest nadstropni stolpič za študente. Cena za ležišče v mariborskem domu se giblje okoli 25.000 din, v ljubljanskem pa okoli 48.000 din. To je zato, ker je mariborski blok, ki ima 260 ležišč, stal okoli 6.66 milijonov, ljubljanski blok pa s 182 ležišči okoli 8.65 milijonov din. Ljubljanski gradbeniki pravijo, da so največ stali temelji, ker je bilo treba graditi blok na 96 pilotih, od katerih segajo nekateri 16 m v globino, da bi bil blok varen pred potresi in slabo nosilnostjo tal.

NEPISMENI JUGO-NEMCI

Kot poročajo VEČERNJE NOVOSTI je med 420.000 jugoslovanskimi delavci v Zahodni Nemčiji kar 90.000 otrok mlajših od 16 let. Od teh pa bo imelo srečo obiskovati šolo komaj kakih 18.000 otrok. Po zakonih ZR Nemčije ni dovoljeno ustanavljanje nacionalnih šol. Tako bo onim, ki ne znajo nemškega jezika, šolanje onemogočeno. Le malo število staršev si lahko privoščijo zaseben pouk nemščine, da bi se potem otroci lahko vpisali v nemške šole.

OBLETNICA NARODNEGA MUZEJA

V Ljubljani so odprli razstavo Zgodnji srednji vek v Sloveniji, ki sodi k prireditvam ob praznovanju 150 letnice slovenskega Narodnega muzeja. Sem sodi tudi razstava Prazgodovina Slovenije. Prvo razstavo so pripravili s sodelovanjem domačih arheologov in zgodovinarjev ter Deželnega muzeja v Celovcu in Mestnega muzeja v Beljaku. Na njej si je mogoče med drugim ogledati nova arheološka in znanstvena odkritja iz kulturno-zgodovinskega položaja Slovencev takoj po naselitvi.

OSEBNE VESTI

V Ljubljani je umrl dr. Maks Miklavčič, dekan teološke fakultete, 70-letnico pa je dočakal prof. Albert Struna.

ALI KATOLIŠKI VERNIKI LAHKO POSTANEJO ČLANI ZVEZE komunistov? Gojko Stanič, sekretar univerzitetnega komiteja ZK Slovenije, je v DELU 11. julija zapisal, da je v ZK lahko sprejet le tisti, ki združuje v sebi marksistično teorijo z revolucionarno prakso, ker je marksizem znanstveni pogled na svet; verniki zato ne morejo biti sprejeti v ZK. Verski list DRUŽINA je 1. avgusta pripomnil:

"Ta odgovor nas ne zadovoljuje. Najprej danes zveni pomalem že kar smešno tista samozavestna trditev, da je dialektični materializem edini znanstveni pogled na svet... Še bolj nesprejemljiva je tiha predpostavka, da lahko ta ali oni politični forum odloča, kateri svetovni nazor je 'znanstven'. To nam je tako tuje, da se po pravici vprašujemo, ali si je že kdaj kakšna oblast lastila razsodništvo v tej zadevi. Zgodovina odgovarja, da je takih primerov sicer bilo - pred stoletji, a s tem so bile popisane najbolj črne strani naše zgodovine - od verskih vojn, inkvizicije, državnih religij do klerikalizma vseh barv. Lahko je kdo še tako tolerant, toda vsaka politično organizirana svetovnonazorska sila bo nevede in nehote čutila skušnjavo, da bi 'podprla edini znanstveni nazor' - in tako nastane državna religija in družbeno razločevanje." Gojko Stanič potihem dopušča podrejenost. "Po njegovem bi smeli ljudje enega svetovnega nazora ustanovljati svojo politično organizacijo, vsi drugi pa naj bi politično delovali v brezna-zorski SZDL in jim ni dana možnost, da bi se organizirali po nazorski pripadnosti. Neskončno daleč smo od želje, naj bi se politična dejavnost (pod čemer razumemo graditev bolj človeške družbe) odvijala po svetovnonazorsko ločenih političnih formacijah. Prav zato imamo vsi pravico pričakovati, da bo to veljalo za vse enako. Graditev boljše družbe je skrb nas vseh in vsi moramo za to delati skupno, ne da bi se pri tem ločevali po svetovnonazorskih prepričanjih", piše DRUŽINA.

O tem sestavku v DRUŽINI, ki je izšla 1. avgusta, je razpravljala sekretariat CK ZK Slovenije že 30. julija. Zdelo se mu je, da taki zapisi "vsebujejo tudi politična stališča in težijo k oblikovanju politične platforme slovenske katoliške cerkve v sedanjem trenutku." To zlasti velja za gornji sestavek, v katerem avtorji "praktično spodbujajo k temu, da je mogoče doseči politično enakopravnost religioznih ljudi pri nas samo na ta način, če bi se ti lahko politično organizirali po nazorski pripadnosti, oziroma če se Zveza komunistov odreče svetovno nazorskemu kriteriju za članstvo v njej. Stojijo na stališču, da so možnosti za politično udejstvovanje religioznih ljudi v SZDL neustrezne in nezadostne. Ker pa sta status in vloga ZK nedvomno v naši družbi zgodovinsko in ustavno določena in o tem ne more biti nikakršnega dialoga, teh stališč DRUŽINE ni mogoče razumeti drugače kot hoteni ali nehoteni apel k izgraditvi posebne katoliške politične organizacije, se pravi politične organizacije na verski osnovi in s tem obnavljanju klerikalizma, ki je med NOB peljal na pot narodne izdaje. Zato sekretariat CK ZKS ocenjuje ta stališča in spodbude ne samo kot politično neustrezne ter v nasprotju z duhom našega družbenega in političnega sistema, marveč tudi protiustavne in nezakonite."

Jugoslovanski časopisi so 1. avgusta objavili intervju Alberta Moravie s Titom, ki je izšel v rimskem tedniku L'ESPRESSO. Moravia ga je vprašal, če res v Moskvi deluje skupina jugoslovanskih kominformistov, ki skuša s pomočjo ZSSR povzročiti politične spremembe v Jugoslaviji. Tito je odgovoril: "Da. Takšne skupine so v Moskvi, pa tudi v Pragi, vendar niso dovolj močne, da bi lahko povzročile spremembe v državi. Mi vemo, kdo so ti ljudje. Vemo tudi, kdo jih podpira... Gre torej za staliniste, ki želijo vrnitev na stalinistični centralizem pred letom 1947. Mi spremljamo njihove poteze in pazimo nanje." Moravia ga je vprašal o teoriji omejene suverenosti, ki jo je razglasil Brežnjev ob intervenciji na Češkoslovaškem. Tito je med drugim dejal: "Moramo predvsem popolnoma odkrito povedati, da ne priznavamo niti zakonitosti niti obstoja takšne doktrine, ki se nam zdi, na kratko rečeno, nesprejemljiva. V vsakem primeru pa ni doktrina nobena nevarnost za Jugoslavijo. Smo v stanju, da se spoprimeemo z vsakim položajem, ki bi utegnil nastati z izvajanjem takšne doktrine." Dodal je, da so Sovjeti francoskim komunistom zanikali, da obstaja teorija o omejeni suverenosti. "Ne verjamem, da lahko govorimo o sovjetski penetraciji na Balkanu", je rekel Tito. "Zdaj ni, kot je nam znano, kakega odraza sovjetske pomorske navzočnosti v Sredozemlju." Poglavitni namen sovjetskega ladjevja je moralna podpora arabskih držav. "Po našem mnenju so mnogo bolj nevarne baze in ladjevje ZDA." Utegnilo bi priti do spopada. "Zato je važno, da se čimprej reši spor na Bližnjem vzhodu, da bi se ladjevje ZDA in SZDR vrnilo domov in pustilo Sredozemlje državam, ki jim pripada," je izjavil Tito. "Z Albanijo nimamo problemov. Naši stiki so se znatno izboljšali in pred kratkim smo izmenjali veleposlanika... Bistvo spora z Bolgarijo pa je v dejstvu, da Bolgarija ne priznava obstoja makedonskega naroda." Zaradi tega "so seveda ogorčeni ne samo Makedonci temveč vsi Jugoslovani." Stiki z Italijo so "odlični". Nekdanje težave "je treba v glavnem pripisati iredentistom." Zdaj pa bi tudi probleme "v zvezi z nekaterimi manjšimi popravki meje" bilo "mogoče rešiti postopoma in brez težav", je rekel Tito.

"PRISILJENI TIHOTAPITI"

Velika tihotapska afera, v kateri je bilo vpleteno ljubljansko izvozno-uvozno podjetje 'Kemija-Impex', je končala pred ljubljanskim okrožnim sodiščem 16. avgusta z zelo blagimi kaznimi. Šef uvoznega oddelka podjetja in glavni krivec Boris Jelenko je bil obsojen na eno leto in mest mesecev zapora, generalni direktor Srečko Rihtar na leto dni in bivši predstavnik Transjuga za sedem mesecev - vsi pogojno. Afera je prišla na dan, ko so na avstrijsko-jugoslovanski meji zaplenili kamion s prikolico, natovorjen z radijskimi aparati, ki so bili prijavljeni kot okenski okvirji. Za uvoz teh radijev je Jelenko prejel 600.000 lir kot poklon od italijanskega partnerja. Kovačević, ki je prejel dvesto tisoč din in 2.700 šilingov za hitro ureditev carinskih formalnosti pri Prevaljah, je dejal, da je te vrste korupcija postala vsakdanja praksa. Srečko Rihtar je tajil, da je vedel za tihotapljenje. Pri izreku kazni je sodišče dejalo, da so Jelenko in Rihtar bili prisiljeni operirati nezakonito, ker zunanje trgovinsko poslovanje v Jugoslaviji ni pravilno urejeno in je brez kontrole.

I. STANIČ

USTOLIČENJE V BUENOS AIRESU

Uredniku Klica Triglava.

Pozorno sem prebral govor novega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo g. Miloša Stareta, ki ga je imel 29. maja v Buenos Airesu in ki ste ga vi objavili v julijskem Klicu. Na prvi pogled bi rekel, da je g. Stare povedal marsikaj, s čemer se strinja vsak Slovenec. Žal pa je treba iti malo dlje od lepih besed in pogledati, kakšen je ta Narodni odbor, okrog katerega in v katerem naj bi se strnili vse demokratično misleči Slovenci. Kako širokogruden je ta odbor, koga predstavlja, na kaki platformi nastopa? To so vprašanja, pri katerih po 25 letih ne moremo več mencati besed.

To, kar je povedal g. Stare, je res, ni pa polna resnica. Marsikaj je spuščena, ker ni več sodobno - spuščena celo pri omenjanju izjav Narodnega odbora. G. Stare je veliko stvari zaokrožil, ker bi bilo očitvidno nerodno spuščati se v podrobnosti. G. Staretu je očitvidno na tem, da Slovenci vso kritiko Narodnega odbora pometejo pod tepih, Narodni odbor sam pa da ostane tak kot je. On še vedno nastopa, kot da bi bil Narodni odbor res še vedno to, za kar se je proglasil 29. oktobra 1944, "kot vrhovna narodna oblast", ki "združuje začasno, dokler ne nastopijo urejene razmere, v svojih rokah pravice suverena in najvišje upravne oblasti". Ko človek ne bi vedel, da so nekoč v Argentini celo določali bodoče župane v "osvobojeni Sloveniji", bi morda rekel, da se je Narodni odbor pač tako opisal takrat - leta 1944 - ko je predstavljal alternativo komunistični oblasti, tako pa... Malce naivno, kajne?

Prav tako ni Narodni odbor nikdar preklical, da "zahteva" federativno kraljevino Jugoslavijo pod vladarsko hišo Karadjordjevičev. Enako ni preklical izjave od 29. oktobra 1945, v kateri pravi, da so "podpisane stranke" pripravljene "stopiti v razgovore s komunistično partijo". To niso enostavne stvari, ki bi jih g. Stare lahko zlahka pometel pod tepih, kot da jih nikdar ni bilo. Daleč sem od tega, da bi Narodni odbor in stranke v njem zaradi takih izjav pred 26 ali 27 leti obsojal, toda zakaj vse to prikrivati, zakaj ne bi vsega tega raje javno revidirali - in še marsikaj drugega, vključno samo strukturo odbora, ki je zasnovana na dveh strankah, ki sta sicer bili v Sloveniji tradicionalni pred drugo svetovno vojno, a jih je enako zob časa dodobra obral, marsikatero od njihovih programskih postavk pa demantiral?

Kako naj se torej Slovenci združujejo okrog in v takem Narodnem odboru, katerega "legitimacija" je prav tako zastarela kot zahteva raznih pretendentov na prestole Španije, Francije, Italije, Avstrije in morda tudi Rusije? Ako g. Stare iskreno misli, potem si bo izbral kako boljše pot za druženje demokratičnih Slovencev od te, ki jo je predlagal 29. maja v Buenos Airesu.

ANDREJ ŽIGON

PROTEST IZ BUENOS AIRESA

Uredniku Klica Triglava.

V julijski številki Klica sem na strani 11. bral nekrolog za pok. Borisa Kresnikom, ki ga je napisal g. Alojzij Zupan, tajnik Slovenske Pravde in član Narodnega odbora. V nekrologu so tudi te besede: "Globoko so ga potrle razmere v sami Argentini, kjer je slovenska kolonija nadaljevala s predvojno in medvojno zatohlo ideološko usmerjenostjo, zlasti za časa peronizma. Nikdar ne bomo pozabili njegovih in drugih sporočil v prvih letih emigracije v Južni Ameriki, ko je znova in znova moral z drugimi skrivati svoje svobodoljubno prepričanje, da ne bi bil ožigosan kot komunistični sopotnik in po naši lepi predvojni in medvojni navadi - denunciran oblastem."

To piše Klic Triglava. Silno obžalujem, da g. Zupan ni prej vprašal kogar koli v 'zatohli' Argentini, kako, zakaj, komu v korist je na žalost g. Kresnik nepričakovano umrl. Neizmerno veliko posameznikov, od duhovnikov do zrelih mož in žena, ki so s pok. Kresnikom imeli opravka v zadnjih letih, bi mu vedelo marsikaj povedati. A v Argentini pridobljena navada je, da gotovih stvari ne obešamo na veliki zvon.

Obžalujem pa tudi, da je g. Zupan to prehitro smrt g. Kresnika uporabil zato, da je objavil doslej najbolj hud napad na vso argentinsko slovensko skupnost. Četudi je to napisal kot tajnik Slovenske Pravde, bi vendarle menil, da je urednik Klica Triglava malce starejši in bi kot tak trezno premislil tekst vsaj s tem ali onim somišljenikom, da ne omenjam v Angliji živečega člana Narodnega odbora dr. Ljubota Sirca. Zakaj obžalujem ta sestavek, samo nekaj drobnih besed.

G. Zupan govori o "predvojni in medvojni zatohli ideološki usmerjenosti". Če meni, da je iz zatohlosti moč priklicati v življenje toliko knjig in publikacij, toliko Zbornikov Svobodne Slovenije, toliko šolskih tečajev, srednješolski tečaj in del slovenske univerze znotraj ukrajinske, potem mu ne preostane drugega, da za lastne oči to zatohlost preišče in nas pride obiskat. Recimo za prihodnji 29. oktober, ko bo tako naša slovenska skupnost v Argentini iz prvih ust, ne pa šele "naknadno naprošena" spoznala enega člana Narodnega odbora več. In silno bi bili veseli, ako bi ob tej priliki mogli pozdraviti med nami tudi v Angliji živečega člana Narodnega odbora dr. Ljubota Sirca. Po končanem obisku se bomo šele zgovarjali o zatohlosti. Prej bi bilo sleherno dopovedovanje na dolge proge popolnoma brez smisla.

G. Zupan pravi tudi "za časa peronizma". Vse kaže, da ne ve, da smo bili Slovenci edina slovanska narodna skupnost, ki ni ustanovila svoje stranke vzporedno s tedaj vladajočo stranko, in tudi ne ve, da je tedaj oblast naše glavne predstavnike zasledovala. Kaže, da se ne spominja, da je ob nastopu Lonardijske vlade med redkimi izbranci govoril za ves svet tudi preprost slovenski emigrant v svoji slovenščini o pomenu spremembe vlade.

G. Zupan tudi govori o denunciantih, pred vojno in med vojno. Doslej sem obtožbo o denunciantstvu pred vojno slišal samo iz komunističnih ust. Zato se čudim, kako je mogel g. Zupan take besede ponoviti. Razlagam si

tako, da zgolj z zaletelostjo, češ pa sem jih. Če to ne drži, potem na žalost ugotavljam, da išče način, kako povzročiti razkol v Argentini, tako ali tako. Ugotavljam pa tudi, da je slabo informiran: res je, da v Argentini prakticiramo pestro različnost mnenj, a kadar je govora o tem, da je slovenska skupnost v Argentini enoten pojem, takrat med nami ne bo našel nikogar, ki bi drugače mislil. Mi, Slovenci v Argentini, se zavedamo, kaj znotraj Sloveniji v svetu in Sloveniji doma predstavljamo. Kdaj bi že dr. Žebot prišel med nas, če bi imel vsaj malce upanja, da bi kakšno klasje ubral. Pa ga ni. Hočete še boljši dokaz, g. Zupan?

G. Zupan tudi govori o medvojnih denunciantih. Tudi to so prvi povedali komunisti. Smatram g. Zupana za dovolj zrelega, za teh besed za njimi ne ponavlja. In če jih, s kakšno potrebo? Če se ne motim, je z nami zapustil domovino. In kar očita nam, naj bi letelo tudi nanj? Po mojem ne.

Predolg bi bil ta dopis, ako bi hotel vse navesti. G. Zupan pa bo razumel, da sem kot pripadnik Slovenije v svetu tudi zagovornik naše najvišje inštanice - Narodnega odbora. Zato samo upam, da bo Narodni odbor stvar podrobneje raziskal. Ne razumem namreč, kako morejo biti v Narodnem odboru posamezniki, ki tako mirno - in obenem z vednostjo uredništva Klica Triglava - napadejo enega bistvenih delov Slovenije v svetu - "zatoхло" slovensko skupnost v Argentini.

Ker doslej še nisem ugotovil, kje se v Angliji rojena demokracija začne in neha, bom prepis tegale dopisa poslal tajništvu Narodnega odbora, predstavištvu SDS in razumljivo ohranil en izvod v mojem osebnem arhivu. Ta izvod bo na razpolago komurkoli.

PAVLE RANT

* RADIO TRIGLAV (Zaključek z 11. strani)

Tudi "Radio Svobodna Evropa" ni imela in še nima oddaj za Jugoslavijo. Bitka med onimi, ki so zagovarjali pomoč Jugoslaviji, in onimi, ki so ji ugovarjali, je bila v polnem razmahu.

Vse to je moralo biti za majorja Andreeta, pa še za marsikoga drugega, grenka pilula. Toda v politiki ni ničesar večnega - najmanj pa odnosi z diktatorji, ki so se uprli Moskvi.

MATJAŽ

● POLITIČNA KRIZA NA GORIŠKEM (zaklj. s 3. str)

tako lepo potegnili za nos. Že danes slišite vprašanje v Goricah: 'kakšna je razlika v politični taktiki med komunisti in klerikalci? Kaj si končno mladina misli o figa-možeh, ki so prelomili dano besedo? Koliko bodo njihove obljube v bodoče še vredne pri njihovih lastnih pristaših? Vse to so velike neznanke, katere bodo našle odgovora samo na dolgo dobo, ko utegne biti prepozno in škoda nepopravljiva. Ne gre pozabiti, kaj se je zgodilo na Koroškem ob zadnjih volitvah, ko so prenekateri sicer zavedni Slovenci raje šli volit avtrijsko komunistično partijo kot pa da bi si pustili solit pamet. Na Goriškem ne gre samo za soljenje pameti - gre za spoštovanje dogovora in za pojmovanje moralno-političnega koncepta, ki naj ga predstavlja Slovenska demokratska zveza kot protiutež komunistični morali in politični praksi. Nekdo se strašno igra z ognjem...

Ob robu

Ne mine dan, da ne bi v domovini prišlo do novega spopada ali "kontradikcije". Tu ne gre samo za upor vladajoči kasti, ampak tudi za borbo za novo, odprto družbo - "samoupravno družbo".

Sekretar ZK komiteta na ljubljanski univerzi Gojko Stanič je na primer zagotavljal publiko, da Zveza komunistov ne zahteva, da sme biti na vodilnih položajih samo član ZK. Toda v isti sapi je kategorično ugotovil, da "pripadnost veri in cerkveni organizaciji ni združljiva s članstvom v ZK". Ker pa je ZK takozvana 'avantgarda', je jasno, kdo je na vodilnih položajih. Njena mafija je tako povsod. Če pa je kdo, ki je na kakem vodilnem mestu, in ni član Zveze komunistov, je to samo zato, ker dottični položaj politično ni pomemben. To so lahko ugotovili tudi ljubljanski študenti pri TRIBUNI, ki se je maja meseca takole opravičila svojim čitateljem:

"Opravičujemo se bralcem Tribune zaradi štiridesetdnevne prekinitve izhajanja. Krivda ni v nedelavnosti uredništva, saj so bile vse številke pravočasno pripravljene. V tiskarnah, kjer bi morali tiskati Tribuno, so si izmišljali najrazličnejše izgovore, od strojev, ki so se pokvarili, pa do tiskarnafjev, ki so zboleli ali pa so jih poslali na orožne vaje. Medtem ko so v drugih republikah z neprijetnimi študentskimi listi opravili na odkrit način, se pri nas poslužujejo indirektnih metode, ki je prav tako uspešna, a manj neprijetna."

Ko je poslanec Drago Šega v zvezi s tem postavil v slovenski skupščini vprašanje, mu je sekretar sekretariata za informacije Boštjan Barborič med drugim odgovoril: "Vodstvo ene tiskarne nam je potrdilo, da niso bili pripravljeni na nadurno delo, ker po njihovi sodbi vsebina posameznih prispevkov v 'Tribuni' ne zasluži dodatnega delovnega napora njihovega kolektiva... Hkrati je treba dodati, da so tiskarne po zakonu o tisku v določenih primerih subsidiarno kazensko odgovorne za kazniva dejanja, storjena s tiskom (čl. 118 in 119 tega zakona) (o "sovražni propagandi"-moja opomba)... Sodim, da v našem sistemu - in sicer na osnovi priporočil in stališč skupščine SRS o družbeni samozaščiti - lahko govorimo o tem, da obstaja ne le pravica, temveč tudi politična obveznost slehernega državljana in delovnega kolektiva, da preprečuje družbeno škodljiva dejanja." V isti sapi pa je dodal, da na tej osnovi "ni mogoče izvajati zaključka, da je našim tiskarnam zaupana dolžnost političnega in idejnega selektorja tiska"!

Prav gotovo ne. Čl. 118 in 119 zadostujeta, da nažetneta strah v kosti tudi tiskarnam - da o mafiji v njih niti ne govorimo.

IVAN STANIČ

Hvaležno se bomo pri Klicu Triglava spominjali pokojnega SLAVKA ANDREETA, ki smo ga poznali kot moža poštenja, dane besede in značaja; moža, za katerega je bil naziv 'gospod' v tistem najboljšem pomenu, ki ga pozna naš narod, gotovo na mestu. Hvala mu za njegovo pomoč in sodelovanje. Bog mu bodi dober plačnik!

Uredništvo

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma štev. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.50	Francija:	15.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	50.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa (razen Italije): Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan